

JURA·MEER·SEA

 TARPTAUTINIS VERSLO IR MOKSLO ŽURNALAS
 INTERNATIONALE ZEITSCHRIFT FÜR WIRTSCHAFT UND WISSENSCHAFT
 INTERNATIONAL MAGAZINE OF BUSINESS & SCIENCE

2025 • 1 [134]

Doncho

**PASAULIS PRIE ŠACHMATŲ LENTOS: GAMBITAS PRASIDĖJO
KAS LAUKIA GLOBALIZACIJOS ATEITYJE?**

**THE WORLD ON THE CHESSBOARD: THE GAMBIT HAS BEGUN
WHAT'S NEXT FOR GLOBALISATION?**

JŪRA·MEER·SEA

TARPTAUTINIS VERSLO IR MOKSLO ŽURNALAS
INTERNATIONALE ZEITSCHRIFT FÜR WIRTSCHAFT UND WISSENSCHAFT
INTERNATIONAL MAGAZINE OF BUSINESS & SCIENCE

Your loyal partner
in international business

www.jura.lt

LEIDĖJOS ŽODIS

A WORD FROM THE PUBLISHER

Pasaulis prie šachmatų lentos: gambitas prasidėjo	2
The World on the Chessboard: the Gambit Has Begun	4

JŲVALGOS INSIGHTS

Ar Lenkija pasinaudos galimybe pirmininkaudama ES?	6
Will Poland Seize the Opportunity of the EU Presidency? ...	9

IŠSKIRTINIS INTERVIU EXCLUSIVE INTERVIEW

Pasaulis ruošiasi dideliui susirėmimui	7
The world Is Preparing for a Significant Showdown	10

LOGISTIKA LOGISTICS

Tiekimo grandinės ir logistikos lyderiai Kas laukia globalizacijos ateityje?	14
Supply Chain and Logistics Leaders What's Next for Globalisation?	17

MOKSLO IR VERSLO SINERGIJA SCIENCE AND BUSINESS SYNERGY

Esminiai pokyčiai LJA istorijoje	24
Fundamental Changes in LMA History	28

MOKSLAS SCIENCE

Universitetų vaidmuo DI inovacijų ekosistemose Azijoje ir Europoje iki 2060 m.	32
The Role of Universities in AI Innovation Ecosystems in Asia and Europe by 2060	34

MOKSLAS SCIENCE

Pasaulis ir DI	38
The World and AI	40

MIESTAI IR UOSTAI CITIES AND PORTS

Pasauliniame uostų konkurse didžiosios žiuri ir JŪRA MEER SEA nuomonės sutapo	42
The Grand Jury and JŪRA MEER SEA Agree in the Global Ports Competition	43

VERSLO, MOKSLO IR MENO SINERGIJA SYNERGY OF BUSINESS, SCIENCE, AND ART

Doncho Donchev SCRATCHESS: žaisti kartu, o ne prieš vienas kitą	44
Doncho Donchev SCRATCHESS: to Play With Rather than Against Each Other	46

TEATRAS THEATRE

„Mane vadina Kalendorium“	48
'Call Me Calendar'	50

JŪRA MEER SEA
International Magazine of
Business and Science
ISSN 1392-7825

Jūra magazine issued since 1935
JŪRA MEER SEA – since 1999

Issued by:
Private company
Jūrų informacijos centras
(Marine Information Centre)

Director and Editor-in-chief
Zita Tallat-Kelpšaitė
Tel. + 370 610 11399
E-mail: editor@jura.lt
www.jura.lt

Financier-in-chief
Danutė Gražlienė
Tel. + 370 699 31295
E-mail: grazeliene@jura.lt

Translators:
Artificial Intelligence

Proofreaders:
Rita Maksimavičienė
Elena Trečiokaitė
Artificial Intelligence Chat GPT 4

Representatives of the magazine:

UK, London
Milda Manomaitytė
E-mail: manomilda@hotmail.com

Kazakhstan, Karaganda
Tatyana Iwanova
E-mail: lituanica@mail.kz

Germany, Munich
Diana Wirtz
E-mail: diana.wirtz@tlnika.de
TL NIKA GmbH

Photo credits:
Vytas Karaciejus
Martynas Norvaišas
LJA
Artistic illustrations of
Doncho Donchev and
AI ChatGPT-4

Cover:
The World on the Chessboard: the Gambit
Has Begun by Doncho Donchev

Cover design:
Ingrida Ramanauskienė

Manuscripts are not returned or reviewed.
The editorial staff bears no responsibility
for the contents of texts provided by
advertising agencies. The editorial opinion
does not necessarily coincide with the
opinion of the authors and interviewees.

**Printed by S. Jokužis
Publishing & Printing House**

Circulation 500 copies

Istorija yra purvina ir klampi.
Negalima to užmiršti, nes rytojaus katastrofos
bręsta jau šiandien, apsimestinai taikiai.

Umberto Eco (1932–2016)

PASAULIS prie šachmatų lentos: gambitas prasidėjo

Teksto pavadinimą užsirašiau metų pradžioje, tik pradėjusi rengti pirmąjį šių metų žurnalo JŪRA MEER SEA numerį. Tokia metafora sukosi galvoje ir atrodė labai atitinkanti tikrovę. Minties aktualumą norėjau patikrinti dialoge su išskirtinio interviu pašnekovu Varšuvos verslo instituto Strateginių studijų centro direktoriumi Lukasz Wojdyga (Łukasz Wojdyga). Būdama įsitikinusi, kad Lenkijos pirmininkavimo Europos Sąjungai pradžia sutapus su tokiu istoriniu laikotarpiu, kai visas pasaulis yra tarsi šachmatų lenta, kurioje figūros stumdo galingiausieji žaidėjai, Lenkijai teks sėsti prie tos lentos ir Europos vardu žaisti su arogantišku, ryžtingu ir nenuspėjamu Amerikos žaidėju, garsiai pareiškusiu ketinimą valdyti Panamos kanalą, Grenlandiją, Kanadą ir tikriausiai kažką dar? O taip! Ketinimai skleidžiasi tarsi rožės pumpuras! Kiti mačo dalyviai irgi turi troškimų valdyti: valdyti Izraelį, Taivaną, valdyti Ukrainą, valdyti Moldovą, Sakartvelą, Baltarusiją, Baltijos šalis ir gal net Lenkiją...

Kokį gambitą sužais naujieji ir senieji žaidėjai ir kurios figūros bus paaukotos, kurios priimtos, o kurių atsisakyta? Ar mes, europiečiai, galime būti tikri, kad atstovaudama Europai Lenkija žais visų mūsų, o ne vien savo žaidimą? Kokių konkrečių veiksmų turėtų imtis Lenkija ir Europos Sąjunga, kad partija baigtųsi bent jau lygiosiomis? – sausio pabaigoje klausiau pašnekovo. Jis atsakė labai santūriai ir apdairiai – tai galite perskaityti išskirtiniame interviu.

Bet mano klausimas buvo neapdairus – vasario 18 d. pasiimatė, kad jokios Europos šiame gambite nėra ir kažin ar bus. O Europą nuo šios realybės ištiko šokas.

Kol kas dabartinė geopolitinė situacija vis labiau primena pradinius šachmatų partijos etapus, kai viena pusė, stengdamasi įgyti pranašumą tolesniuose ėjimuose, atlieka gambitą, tačiau ne taip, kad teiktų pasiūlymus, bet svaidosi reikalavimais ir netgi grasinimais. O pasaulis, panašu, nepasiruošęs tokiam žaidimui ir nelabai suvokia, kokia bus jo kaina.

Šioje akibrokštų situacijoje labai norėtusi išgirsti išmintingojo Umberto Eco įžvalgą, kuris kažkaip sugebėjo bręstančias katastrofas numatyti iš smulkių, tarsi nereikšmingų detalių. Deja, paskutinės jo įžvalgos baigėsi 2016 m. Vieną, parašytą 2002 m., bet idealiai tinkančią šiandienai, radau jo paskutinėje knygoje „Pape Satan aleppe. Takios visuomenės kronikos“ (it. „Pape Satan aleppe. Cronache di una società liquida“), išleistoje 2016 m. Milane, 2017 m. Vilniuje lietuvių kalba. Citatoje reikia pakeisti tik vieną vienintelį žodį – pavardę. „Siaučiant karo vėjams, visi esame galingiausio pasaulio žmogaus Busho rankose. Niekas nereikalauja, kaip to norėjo Platonas, kad Jungtines Valstijas valdytų filosofai, bet būtų neblogai, jeigu jos bent jau patektų į aiškiai mąstančių asmenų rankas...“

Ačiū, Umberto, nuo to laiko, kai rašei šiuos žodžius, pasaulis vis dar savo vietoje ir, kaip išdidžiai teigė tuometinis galingiausias pasaulio žmogus, „Marsas iš esmės yra toje pačioje orbitoje kaip ir mes, jis nutolęs nuo saulės beveik tiek pat kaip ir mes, o tai svarbu“.

Na, bent jau Marsas žaidėjų dalybose kol kas neparduodamas. Kažin ar ilgai? Ketinimų perspektyvose jau šmėsteli šios planetos vardas. Tad kol Marsas dar tebėra nepriklausomas, grįžkime prie mūsų planetos šachmatų lentos.

Tarptautinės politikos scena kupina aštrių įvykių: didžiųjų galių varžybos, nauji karštieji konfliktai, diplomatiniai manevrai ir ekonominiai sukrėtimai. Amerika, Kinija, Rusija, Europos Sąjunga bei kylantys regioniniai veikėjai dalyvauja strateginiuose sprendimuose, primenančiuose ne tik šachmatų partijas, bet ir istorines krizes arba XX a. Šaltąjį karą, kuomet pasaulis buvo padalytas tarp dviejų supervalstybių, kiekviena iš kurių darė strateginius judesius, bandydama dominuoti globalioje arenoje. Skirtumas tas, kad dabar lentą sudaro daugiau nei dvi pusės, o žaidimo taisyklės kuriamos ekspromptu ir žinomos ne visiems žaidėjams.

Ukrainos išlikimo ir Europos saugumo klausimai sprendžiami be tiesioginio tų šalių dalyvavimo. Ukrainai daromas spaudimas atsisakyti šalies teritorijų ir susimokėti už buvusią ir galbūt būsimą karinę pagalbą vertingomis šalies iškasenomis, iš esmės perleidžiant jų kontrolę. Ukrainos prezidentas kol kas sako ne – savo šalies jis nepardavinės. Tuomet trejus metus didvyriškai nuo agresorių besiginančios šalies demokratiškai išrinktas vadovas be jokių skrupulų apšaukiamas diktatoriumi be rinkimų ir karo kaltininku. Ir tai skamba ne iš Raudonojo kremiaus, o iš Baltųjų rūmų. Gerieji tarptautiniai patarėjai jam šnabžda santūriau rinktis žodžius, kalbantis su galingiausiu pasaulio žmogumi. Ir jau ne vienam veikėjui, taip pat ir Europoje, įsitvėrusiam patogaus gyvenimo, kyla klausimas: ar kategoriškas Ukrainos prezidento atsakas nepardavinėti savo šalies yra didvyriškumas ar neapgalvotas išsišokimas? Ar į ateities istoriją jis įsirašys kaip herojus, ar kaip nesėkmingas diplomatas?

Taip supato, kad parašiusi šiuos žodžius, turėjau stabtelėti. Vykau išlydėti bičiulio į amžinąją kelionę. Lietuva atsisveikino su buvusiu Didžiosios Britanijos gynybos atašė Lietuvai, karo lakūnu, diplomatu Devidu Holliday (David Holliday). Susirinkusieji atsisveikinti su šiuo tauriu žmogumi, kuris, baigęs savo diplomatinę karjerą, liko gyventi Lietuvos kaime, jame praleido daugiau nei trisdešimt metų ir suteikė daug šviesos ne tik to kaimo, bet Lietuvos žmonių gyvenimui, mąstymui ir moralei, vos tilpo Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčioje, kurios statyme D. Holliday aktyviai dalyvavo. Žodžio liturgija, kurią Šv. Mišių metu savo tėvui skyrė Deivido vaikai, palietė giliausius sielos klotus ir, matyt, kažkiek pakreipė mano mintis linkme, kuria eiti nebuvau pagalvojusi. Įstrigo vienas skaitinys iš Pradžios knygos 9-ojo skyriaus, kur Dievas kalba Nojui po potvynio. Tai yra Dievo įsakymas žmonijai, susijęs su kraujo praliejimu ir atsakomybe už žmogžudystes. „Kas pralies žmogaus kraują, to kraujas bus pralietas per žmogų, nes žmogus sukurtas pagal Dievo paveikslą.“ (מִן הַדָּם לַצֶּבֶא יִכְרַת שֵׁשׁ וּמִן הַדָּם לַבְּהֵמָה מִן הַדָּם יִכְרַת וְהָאִשָּׁה מִן הַדָּם יִכְרַת וְהָאִשָּׁה מִן הַדָּם יִכְרַת) (hebrajų k. – red.) (Pr. 9:6).

Ši eilutė pabrėžia, kad žmogaus gyvybė yra šventa, ir jei kas nors nužudo kitą žmogų, už žmogžudystę turi atsakyti. Tai Dievo žmogui duota teisingumo samprata, kuri nusako bausmę už nusikaltimą.

O šiandien mes kalbame apie šimtus tūkstančių žmogžudysčių, prievartavimų, žemės išniekinimo nusikaltimų užpultose Ukrainoje ir apie tuos, kurie, pralieję nekaltą kraują, pagal Dievo suteiktą teisingumo įstatymą žūsta patys. Pasauliui reikia taikos, bet pirmiausia reikia teisingumo, kad istorijos kaltininku netaptų tas, kuris buvo užpultas, o aiškiai ir nedviprasmiškai būtų įvardintas tikrasis agresorius su jam tenkančia atsakomybe.

Ekonomika šioje šachmatų lentoje yra tarsi pėstininkai – jų reikšmė dažnai neįvertinama, tačiau be jų strateginiai planai subyra. BVP procentai gynybai, infliacija, energetikos krizės, tiekimo grandinių trūkimai ir sankcijos tampa pagrindiniais veiksniais, darančiais įtaką viso pasaulio stabilumui. Šį galingųjų mačą stebi daugybė žiūrovų – žmonių, kurie nerimauja, ar po pastarųjų pasaulio dalybų jie dar turės savo namus ir, svarbiausia, ar turės savo tėvynes. Tuo rimtai susirūpinusi Europa, ypač Baltijos šalys, kurios, būdamos arčiausiai agresoriaus, labiausiai jaučia grėsmę savo nepriklausomybei.

Ar Europa tikrai ilgai gyveno pernelyg gerai, kad dabar neturi tvirto stuburo, neturi Vinstono Čerčilio lygio lyderio, kuris sėstų prie derybų stalo taip pat oriai kaip Jaltos konferencijoje Čerčilis sėdo su Ruzveltu ir Stalinu? Dabartiniai Vakarų lyderiai susiduria su dilema: kaip kalbėtis su agresoriumi nepakenkiant savo ekonominiams interesams, nepažeidžiant savo moralinių principų ir neišduodant tų, kurie pasikliauja jų apsauga.

Pasaulis turi nemažai karo ir taikos pamokų. Apie jas, matyt, yra girdėjęs ir galingiausias pasaulio žmogus, kuris leisdamas suprasti, kad Ukraina turi pasiduoti, metė tokią nebaigtą frazę, jog rusai ilgai kariavo, jie turi patirties, jie nugalėjo Hitlerį, jie nugalėjo Napoleoną, toliau tarsi reikėtų užbaigti sakinį, tai kas čia jiems ta Ukraina... Tačiau galingiausias žmogus pamiršta vieną aplinkybę, kad Hitlerį ir Napoleoną rusai nugalėjo gindamiesi. O Ukrainą jie užpuolė, ir Ukraina ginasi. Taip, kaip gynėsi ir nugalėjo vietnamiečiai prieš JAV agresiją 7–8-ajame XX a. dešimtmetyje. Matyt, gindamasi tauta įgauna kažkokios kosminės energijos, tos Pradžios knygoje minimos, Sutvėrėjo nustatytos pasaulio teisingumo dvasios, kuri daugeliui nesuvokiama jėga veda ją į pergalę...

Ar ši jėga nuves Ukrainą į pergalę? Ar, nepaisant spaudimo ir didžiųjų galių strateginių virąų, ji išsaugos savo suverenitetą? Istorija mus moko, kad nusileidimas agresoriui dažnai veda ne į taiką, o į naujus karus ir pavojingesnę ateitį.

Ar bus pasiektas pasaulinis stabilumas, ar visos pusės praras daugiau, nei tikėjosi? Ar pasaulis ieškos diplomatinės kelių, ar pasiners į chaosą? Viena aišku – gambitas prasidėjo, tačiau iki galutinio mato dar toloka.

O gal, kai Jūs skaitote šį tekstą, pasaulis jau yra perdalytas ir tai turbūt nėra demokratijos šventė...

Zita Tallat-Kelpšaitė

Nuoširdžiai Jūsų
Zita Tallat-Kelpšaitė
Žurnalo JŪRA MEER SEA
leidėja nuo 1999 m.

2025 02 24

History is dirty and murky. We must not forget this, because the catastrophes of tomorrow are already ripening today, seemingly peaceful.

Umberto Eco (1932–2016)

THE WORLD on the Chessboard: the Gambit Has Begun

I noted down the title of this text early this year, when I started preparing the first issue of this year's *JŪRA MEER SEA* magazine. This metaphor had been circling in my mind and seemed to fit reality perfectly. I wanted to test the relevance of this idea through a dialogue with an exclusive interviewee, Łukasz Wojdyga, Director of the Centre for Strategic Studies at the Warsaw Institute of Business. Being convinced that Poland's presidency of the European Union coincided with such a historical period when the whole world looks like a chessboard with the most powerful players moving the pieces. Poland would have to sit at this table and, on behalf of Europe, play against an arrogant, determined, and unpredictable American player who has loudly declared his intention to control the Panama Canal, Greenland, Canada, and probably something more? Oh yes! These ambitions are unfolding like a bud of a rose! Other participants of this match also have their own desires of power: to control Israel, Taiwan, Ukraine, Moldova, Georgia, Belarus, the Baltic States, and, perhaps, even Poland...

What kind of a gambit will the new and old players create? Which pieces will be sacrificed, which will be accepted, and which will be abandoned? Can we, as Europeans, be sure that Poland, representing Europe, will play for all of us and not just for itself? What specific actions should Poland and the European Union take to ensure that the game ends at least in a draw? I asked my interviewee this question in late January. His response was very cautious, modest, and you can read it in his exclusive interview.

But my question turned out to be naïve – by February 18, it had become clear that Europe had no seat at this match and perhaps never would. And Europe was shocked.

For now, the current geopolitical situation increasingly resembles the early stages of a chess game, where one side, seeking an advantage in the next moves, creates a gambit – not by offering proposals, but by throwing out demands and

even threats. However, the world does not seem prepared for such a game and does not fully grasp its price.

How I wish we could listen to the insights of the wise Umberto Eco in this situation, as he somehow managed to foresee impending catastrophes from seemingly trivial, insignificant details. Unfortunately, his last observations ended in 2016. One of his statements, written in 2002 in his final book, *Chronicles of a Liquid Society*, published in 2016, is a perfect match for the situation today – you only need to change one word, one name! 'As the winds of war rage, we are all in the hands of the most powerful man in the world – Bush. No one says, as Plato did, that the United States should be ruled by philosophers, but it would be nice if it were at least in the hands of clear-thinking individuals...'

Thank you, Umberto. The world is still in its place since you wrote these words, and as the then most powerful man in the world proudly stated, 'Mars is essentially in the same orbit as we are, it is nearly as far from the Sun as we are, and that is important.'

Well, at least Mars is not yet up for sale among the players. But for how long? The name of this planet is already flickering in prospective intentions. So while Mars remains independent, let's return to our planet's chessboard.

The stage of international politics is filled with sharp events: great power struggles, new hot conflicts, diplomatic manoeuvres, and economic upheavals. America, China, Russia, the European Union, and emerging regional players are engaging in strategic decisions reminiscent not only of chess games, but also of historical crises or the Cold War of the 20th century, when the world was divided between two superpowers, each making strategic moves to dominate the global arena. The difference now is that the board has more than two sides, and the rules of the game created on the go are not shared with all of the players.

The questions of Ukraine's survival and Europe's security are being decided without the direct participation of these countries. Ukraine is being pressured to give up its territories and to pay for the past and possibly future military aid with valuable natural resources, effectively relinquishing control over them. The Ukrainian president has so far said no – he will not sell his country. Then, the leader of the country that has heroically defended itself against aggressors for three years was unscrupulously labelled a dictator without elections and a war criminal. And these accusations do not come from the Red Kremlin but from the White House. Good international advisors whisper to him to choose his words more carefully when speaking to the most powerful man in the world. And more than one figure, including in Europe, clinging to their comfortable life, is beginning to wonder: is the Ukrainian president's categorical refusal to sell his country an act of heroism or an uncalculated outburst? Will the future generations remember him as a hero or as an unsuccessful diplomat?

It happened so that after writing these words, I had to pause. I travelled to bid farewell to a friend on his final journey. Lithuania said goodbye to David Holliday, former British Defence Attaché to Lithuania, military pilot, and diplomat. Those who gathered to pay their respects to this noble man, who, after completing his diplomatic career, chose to live in a Lithuanian village for more than thirty years and brought much light to the lives, thoughts, and morality of the local people, barely fit into the Church of St. Francis of Assisi, which he so actively helped to build.

The Liturgy of the Word, dedicated to their father by David's children during the Holy Mass, touched the deepest recesses of the soul. One of the readings was from Genesis, Chapter 9, where God speaks to Noah after the flood. It is God's command to humanity regarding the shedding of blood and responsibility for murder: 'Whoever sheds human blood, by humans shall their blood be shed; for in the image of God has God made mankind.' (Genesis 9:6, Hebrew text: **כִּי בְּצֶלְמֵי אֱלֹהִים עָשָׂה אֱתָנֶכָּם**.)

This verse emphasizes that human life is sacred, and if someone murders another person, they must be held accountable. This is God's concept of justice, defining punishment for murder.

And today, we are talking about hundreds of thousands of murders in invaded Ukraine and about those who, having shed innocent blood, perish according to God's law of justice. The world needs peace, but first and foremost, it needs justice – to ensure that history does not portray the victim as the culprit, but clearly and unequivocally points at the true aggressor and holds them accountable.

The economy on this chessboard is like a pawn – its significance is often underestimated, yet each of them is crucial to strategic plans. GDP percentages allocated for defence, in-

flation, energy crises, supply chain disruptions, and sanctions are becoming the main factors influencing global stability. This grand match of the powerful is being watched by numerous spectators – people who worry whether, after the latest division of the world, they will still have their homes and, most importantly, their homelands. Europe is seriously concerned, especially the Baltic States, which, being closest to the aggressor, feel the greatest threat to their independence.

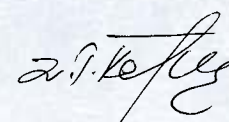
Has Europe lived too well for too long and its backbone has become too weak? Does it lack a leader of Winston Churchill's calibre, who would sit at the negotiation table as dignified as Churchill did at Yalta with Roosevelt and Stalin? The Western leaders of today face a dilemma of how to negotiate with the aggressor without compromising their economic interests, violating their moral principles, or betraying those, who rely on their protection.

History has given the world numerous lessons on war and peace. The most powerful man in the world, who suggests that Ukraine should surrender, uttered an unfinished sentence, saying that the Russians have fought long wars and have the experience – they defeated Hitler, they defeated Napoleon... This suggests that Ukraine is nothing in comparison. However, he forgets one crucial fact: the Russians defeated Hitler and Napoleon while defending themselves. But now they are the aggressor and Ukraine is on defence. Just like Vietnam defended itself and won against the USA in the sixties. Perhaps, in defending itself, nations gain some kind of cosmic energy – the spirit of justice mentioned in the *Book of Genesis*, determined by the Creator, which leads that nation to victory with an incomprehensible force.

Will this force lead Ukraine to victory? Will it preserve its sovereignty despite the pressure and strategic manoeuvres of great powers? History teaches us that yielding to an aggressor often leads to new wars and even more dangerous future rather than peace.

Will global stability be achieved, or will all sides lose more than they expected? Will the world seek diplomatic solutions, or will it plunge into chaos? One thing is clear – the gambit has begun, but checkmate is still far away.

Or, perhaps, the world will already be divided by the time you read this text – and it probably will not be a celebration of democracy...

Sincerely yours,
Zita Tallat-Kelpšaitė
Publisher of JŪRA MEER SEA
magazine since 1999

2025 02 24

Ar Lenkija pasinaudos galimybe pirmininkaudama ES?

Łukasz WOJDYGA

Strateginių studijų centro direktorius

Varšuvos verslo institutas

Lenkijos pirmininkavimas Europos Sąjungai prasidėjo sausio 1 d. Pagrindinis šio pirmininkavimo akcentas yra saugumas plačiąja prasme. Atsižvelgiant į nestabilią politinę ir karinę situaciją prie ES sienų, besitęsiantį karą Ukrainoje ir įtemptą padėtį Artimuosiuose Rytuose, šie prioritetai yra visiškai pagrįsti. Vyriausybės pateikti planai yra gana išsamūs: jie apima karinį saugumą, įskaitant paramą Europos gynybos pramonei, karinės infrastruktūros stiprinimą ES rytinėse sienose, taip pat energetinį saugumą, apsaugą nuo dezinformacijos ir kibernetinių atakų. Taip pat yra siūlymų, susijusių su ekonominės veiklos laisve, kova su nesąžininga konkurencija pasaulinėse rinkose bei maisto ir vaistų saugumo užtikrinimu.

Ekspertai pažymi, kad šis pirmininkavimas sutampa su naujos Europos Parlamento ir Europos Komisijos kadencijos pradžia. Tai gali reikšti, kad tik nedidelė dalis siūlomų temų bus įgyvendinta; tačiau Lenkijos pasiūlymai galėtų turėti įtakos ES veiklos kryptčiai ateinančiais metais. Svarbu atkreipti dėmesį, kad pirmininkavimo laikotarpis Lenkijoje sutampa su svarbiais politiniais sprendimais šalies viduje, įskaitant prezidento rinkimus, kurie vyks šių metų pavasarį. Dėl šios priežasties pirmininkavimo veikla gali būti panaudota liberaliojo kandidato paramai artėjančiuose rinkimuose.

Dauguma planuojamų iniciatyvų, atrodo, reikalauja didesnio reguliavimo, centralizacijos ir ryškesnio Europos Komisijos vaidmens. Deja, šiuo metu nėra numatyta mažinti ES biurokratijos, skatinti inovacijas ar verslumą, taip pat supaprastinti reguliavimą. Tai ypač svarbu Žaliojo kurso kontekste, kuris, nepaisant kintančių išorinių aplinkybių, yra stumiamas į priekį ir akivaizdžiai neigiamai veikia ES valstybių narių ekonomiką, mažindamas jų konkurencingumą pasaulinėje rinkoje.

Dėl dabartinio politinio Vokietijos ir Prancūzijos silpnumo Lenkija turi galimybę atlikti svarbų vaidmenį formuojant prioritetus visai Sąjungai. Be to, iš Lenkijos tikimasi aktyvios paramos derybų procese dėl ES kandidatės statuso suteikimo Ukrainai. Nors siūlomi prioritetai yra reikšmingi, jie nepaliečia pagrindinės Europos Sąjungos problemos – sunkios ekonominės situacijos bendrijos viduje, kuriai šiuo metu trūksta racionalių sprendimų.

PASAULIS

ruošiasi dideliam susirėmimui

Tęsdami įžvalgose pradėtą temą paprašėme Varšuvos verslo instituto Strateginių studijų centro direktorių LUKASZĄ VOJDYGĄ (Łukasz Wojdyga) atsakyti į keletą žurnalo JŪRA MEER SEA klausimų.

Pone Łukasz, Varšuvos verslo instituto paskelbtas jūsų parašytas tekstas „Ar Lenkija pasinaudos galimybe pirmininkaudama ES?“ negalėjo nesukelti susidomėjimo. Anot vieno diplomato, po „gana erzinančio“ Vengrijos pirmininkavimo, Lenkijai stojus prie ES vairo, bendrija su palengvėjimu atsiduso. Bet jūs keliate klausimą, ar Lenkija pasinaudos šia istorine galimybe.

O kas galėtų jai sutrukdyti? Jau pačios aplinkybės susidėstė taip, kad Lenkijai teko istorinis vaidmuo Europos Sąjungos dramoje po to, kai ją paliko Didžioji Britanija, o kitos dvi galingosios lyderės – Vokietija ir Prancūzija, sunkiai tvarkosi su savomis ekonominėmis ir politinėmis krizėmis, kai Vengrija glėbesčiuojasi su agresyviu karu Ukrainoje sukėlusia Rusija, o tą glėbesčiavimąsi nors ir pasyviai palaiko dar kelios Vengrijos šalininkės, kai į ES rengiasi arba puoselėja viltis įsiliesti naujos, ganėtinai problemiškos šalys – Armėnija, Moldova, Sakartvelas ir, žinoma, Ukraina, kurios įsijungimas arba neįsijungimas į ES turės neabejotinos įtakos karo baigčiai.

Jei šioje situacijoje, pirmininkaudama ES, Lenkija sugebės pasiūlyti išmintingus sprendimus naujoms politinėms jėgoms, kurios ateina į valdžią Europoje ir pasaulyje, jei ji parodys ne tik lenkišką garbėtrošką, bet ir lenkišką išmintį, orumą ir jėgą, ji gali tapti didžiąja Europos Sąjungos lydere ne pusmečiui, o kur kas ilgesniam laikotarpiui. Taigi, ar politikos, ekonomikos ekspertų žiniomis yra kokių nors požymių, kurie galėtų tam sutrukdyti? Ir ką artimiausiu metu turėtų padaryti Lenkija, kad ta lyderystė greitai ir ryškiai sustiprėtų?

Lenkijos pirmininkavimas ES paskelbė konkrečius prioritetus, daugiausia dėmesio skirdamas Europos saugumo klausimams. Šie prioritetai apima gynybos pramonės palaikymą, ES išorinių sienų apsaugą, kovą su užsienio kišimusi ir

dezinformacija bei ekonominio saugumo stiprinimą. Lenkija taip pat siekia skatinti ES plėtrą, ypač Rytų partnerystės šalių atžvilgiu. Tačiau Lenkijos planas yra platus ir negali būti pilnai įgyvendintas vieno pirmininkavimo metu. Nors jis gali nustatyti specifines ES kryptis, siūlomos iniciatyvos skamba įtikinamai, tačiau trūksta detalių įgyvendinimo strategijų. Be to, Lenkijos pirmininkavimo laikotarpis gali būti nepalankus šiems tikslams pasiekti, nes sutampa su naujosios Europos Komisijos veiklos pradžia, kuri pristatys savo programą ir prioritetus, tik iš dalies sutampančius su Lenkijos pirmininkavimo tikslais. Kadangi naujoji Europos Komisija dar ne pradėjo savo teisėkūros veiklos, pirmininkavimui gali būti sunku daryti reikšmingą įtaką jos darbotvarei. Apskritai reikėtų pažymėti, kad esant dabartinei organizacinei ir institucinei situacijai, pirmininkavimo reikšmė ir įtaka Bendrijos krypties nustatymui sumažėjo. Deja, net ir nedidelė veikla, kurią galima pasiekti, gali būti pažeista dėl dabartinių Lenkijos valdžios politinių interesų. Pats pirmininkavimas taip pat gali būti išnaudojamas dėl politinės situacijos Lenkijoje ir artėjančių prezidento rinkimų, kurie vyks šių metų gegužės pabaigoje. Pažymėtina, kad Lenkijos vyriausybė nusprendė neorganizuoti ES aukščiausiojo lygio susitikimo Lenkijoje pirmininkavimo metu, nes pagal šalies vidaus teisės aktus tokio susitikimo šeimininkas turėtų būti Lenkijos prezidentas, kuris yra iš kitos politinės partijos nei dabartinė vyriausybė.

Savo įžvalgose minite, kad prasidėjus naujai Europos Parlamento ir Europos Komisijos kadencijai, Lenkijos pasiūlymai galėtų turėti įtakos ES veiklos kryptčiai ateinančiais metais ir atlikti svarbų vaidmenį formuojant prioritetus visai Sąjungai. Kokius konkrečius pasiūlymus turite galvoje, neskaitant jau paminėtų: biurokratijos mažinimo, inovacijų ir verslumo skatinimo, reguliavimo supaprastinimo?

Minėtos sritys yra tik keletas pavyzdžių veiklos, kurią Europos Sąjunga turėtų prioritetizuoti. Deja, pastaraisiais metais ES susidūrė su sunkumais sprendžiamai kai kuriuos svarbiausius mūsų laikų socialinius iššūkius. Pavyzdžiui, migracijos krizę, COVID-19 pandemiją ir ekonominę krizę. 2008 m. ES ir JAV ekonomikos buvo beveik vienodos, vertinamos maždaug po 15 trilijonų dolerių. Tačiau iki 2023 m. JAV ekonomika išaugo iki maždaug 26 trilijonų dolerių, o ES ekonomika – iki maždaug 17 trilijonų dolerių. Tai rodo, kad ES priimtas reguliacinis ir biurokratinis vystymosi modelis nėra efektyvus. ES buvo sėkmingiausia, kai ji orientavosi į savo piliečių gerovės skatinimą per ekonominį bendradarbiavimą, taip pat į žmonių, prekių ir paslaugų laisvą judėjimą. Šiais sudėtingais laikais, manau, būtina grįžti prie šių patikrintų sprendimų.

Teigiate, kad reguliavimo supaprastinimas ypač svarbus Žaliojo kurso kontekste, kuris, nepaisant kintančių išorinių aplinkybių, yra stumiamas į priekį ir akivaizdžiai neigiamai veikia ES valstybių narių ekonomiką, mažindamas jų konkurencingumą pasaulinėje rinkoje. Žaliasis kursas – opi tema. Kai rugių lauke, kurį arija tankai, kasami šimtakilometriniai apkasai, sprogs bombos ir pasaulio duona laistoma krauju, sunku kalbėti apie žemuočių pievelės išsaugojimą bei ekologišką šovinių gamybą. Ne paslaptis ir tai, kad Žaliojo kurso etikete neretai prisidengiama ir siekiant naudoti, įvairių ES išmokų. Tačiau kažin ar išmintinga stabdyti Žaliojo kurso iniciatyvas?

Nors vykstantys klimato pokyčiai yra realybė, siūlomi sprendimai gali būti labai abejotini. Tikslas pasiekti klimato neutralumą iki 2050 m. yra radikalus pokytis, kuris gali sukelti staigius ir neapgalvotus Europos ekonominės struktūros ir vartojimo modelio pokyčius. Didelės šio perėjimo sąnaudos

gali prisidėti prie laipsniškos Europos šalių deindustrializacijos, o minimalus šių pokyčių poveikis pasauliniam klimatui kelia abejonių dėl viso proceso racionalumo. Lenkija, kaip ir kitos mūsų regiono šalys, dar nepasivijo Vakarų Europos vystymosi srityje, ir yra reali rizika, kad šis tikslas gali dar labiau nutolti. Tačiau būtina, kad atsakymas priklausomybės nuo rusiškų išteklių būtų panaudotas mūsų pačių energijos šaltinių stiprinimui, pirmiausia, branduolinės energijos srityje. Didžiulės išlaidos, susijusios su šiuo perėjimu, kartu su minimaliais laukiamais rezultatais, gali turėti žalingą poveikį, ypač Centrinės Europos šalims. Šiuo metu, daugiausia dėl Europos prekybos emisijomis sistemos, elektros kainos Lenkijoje yra didžiausios Europoje. Be to, įvairūs aplinkosaugos reglamentai energijos sektoriuje, taip pat statybų, transporto ir žemės ūkio srityse reikšmingai mažina Europos ekonomikos konkurencingumą.

Lenkijos pirmininkavimo Europos Sąjungai pradžia su-tampa su istoriniu planetos šachmatų maču, kuomet visas pasaulis yra šachmatų lenta, kurioje figūros stumdo galingiausi žaidėjai. Lenkijai teks sėsti prie tos lentos ir Europos vardu žaisti su arogantišku, ryžtingu ir nenu-spėjamu Amerikos žaidėju, jau garsiai pareiškusiu keti-nimą valdyti Panamos kanalą, Grenlandiją, Kanadą. Ką dar? Kiti mačo dalyviai irgi turi troškimų valdyti Taiva-ną, valdyti Izraelį, valdyti Ukrainą, Moldovą, Sakartvelą, Baltarusiją, Baltijos šalis ir gal net Lenkiją... Kokį gambi-tą sužais naujieji ir senieji žaidėjai ir kurios figūros bus paaukotos, kurios priimtos, o kurių atsisakyta, tikriaus-iai sužinosime jau netrukus.

Pone Lukasz, esate strategijų ekspertas ir žinote, kokios nuotaikos tvyro Lenkijoje, kokiomis galimybėmis ji dis-ponuoja, tad ar mes, europiečiai, galime būti tikri, kad atstovaudama Europai Lenkija žais visų mūsų, o ne vien savo žaidimą? Kokių konkrečių veiksmų turėtų imtis Lenkija ir Europos Sąjunga, kad partija baigtųsi bent jau lygiosiomis?

Kaip jau minėjau, nereikėtų perversinti Lenkijos pirmininka-vimo poveikio, nes pirmininkaujančios šalies įtaka pokyčių kryptčiai ES yra gana ribota. Dabartinė geopolitinė situacija rodo, kad pasaulis ruošiasi dideliui susirėmimui tarp JAV ir Kinijos bei jos sąjungininkių. Kol kas ši konfrontacija, tikimasi, esanti ekonominė, o ne karinė. Panašu, kad, nepaisant įvairių iššūkių, Europa greičiausiai pasirinks remti Jungtines Valsti-jas. Galiausiai, nuo mūsų europiečių priklausos, kaip pasiruo-šime šiam konfliktui, spaudžiant savo vyriausybes ir Europos Komisiją. Ar mūsų visuomenės, ekonomikos ir kariuomenės galės atlikti nepriklausomą vaidmenį, ar Europa tiesiog taps JAV protektoratu? Nesusigundydami įvairiomis ideologijo-mis, kurios, deja, vyrauja Europoje, turėtume pasisakyti už laisvą ir atvirą prekybą, skatinti inovacijas ir verslumą tarp mūsų piliečių bei riboti vyriausybių ir viršnacionalinių struk-tūrų įtaką ekonomikai.

Dėkojame už Jūsų įžvalgas.
Kalbėjosi Zita Tallat-Kelpšaitė

Dabartinė geopolitinė situacija rodo, kad pasaulis ruošiasi dideliui susirėmimui tarp JAV ir Kinijos bei jos sąjungininkių. Kol kas ši konfrontacija, tikimasi, esanti ekonominė, o ne karinė

Will Poland Seize the Opportunity of the EU Presidency?

Łukasz WOJDYGA

Director of the Center for Strategic Studies

Warsaw Enterprise Institute

The Polish presidency of the European Union began on 1 January. The main focus during this presidency will be security in its broadest sense. Given the unstable political and military situation on the EU borders, the ongoing war in Ukraine, and the situation in the Middle East, these priorities are justified. The government's proposals are quite comprehensive and include military security, which encompasses support for the European defence industry, the construction of military infrastructure on the EU's eastern borders, as well as energy security and protection against disinformation and cyberattacks. Additionally, there are proposals related to freedom of economic activity, combating unfair competition in global markets, and ensuring food and drug security.

Experts also note that the presidency coincides with the beginning of a new term for the European Parliament and the European Commission. This may imply that few of the proposed topics will be implemented; however, Poland's demands could shape the direction of the EU's work for the upcoming years. It is important to remember that the Polish presidency period overlaps with significant political decisions in Poland itself, including the presidential elections scheduled for late spring this year. This timing might lead to the presidency's activities being utilized to support the liberal candidate in the upcoming Polish elections.

Most of the planned initiatives seem to require increased regulation, centralization, and a more prominent role for the European Commission. Unfortunately, there are currently no plans to reduce EU bureaucracy, stimulate innovation and entrepreneurship, or ease regulations. This is particularly relevant in the context of the Green Deal, which is being pushed through despite changing external conditions and is clearly having a detrimental effect on the economies of EU member states, ultimately lowering their global competitive positions.

Given the current political weaknesses of Germany and France, Poland has the opportunity to play a crucial role in setting priorities for the entire Union. Moreover, Poland is expected to support the negotiation process for Ukraine as the EU candidate. While the proposed priorities are significant, they do not address the fundamental issue facing the EU: the dire economic situation within the community, which currently lacks rational ideas for improvement.

THE WORLD

Is Preparing for a Significant Showdown

Continuing the topic started in the insights, we asked Łukasz WOJDYGA, Director of the Centre for Strategic Studies at Warsaw Enterprise Institute to answer some questions of the magazine *JŮRA MEER SEA*.

Mr Łukasz, your article 'Will Poland Seize the Opportunity of the EU Presidency?', published by the Warsaw Enterprise Institute, has naturally attracted considerable attention. According to one diplomat, after Hungary's 'rather frustrating' presidency, the European Union breathed a sigh of relief when the leadership was assumed by Poland. Yet, you raise the question of whether Poland will make use of this historic opportunity. What could stand in Poland's way? The circumstances themselves seem to have placed Poland in a pivotal role in the European Union's unfolding drama, especially following the departure of the United Kingdom and the other two major players – Germany and France – struggling with their respective economic and political crises. Meanwhile, Hungary is engaging with Russia, which has launched an aggressive war against Ukraine, and this engagement is tacitly supported by several of Hungary's allies. At the same time, new and somewhat problematic countries – Armenia, Moldova, Georgia, and of course, Ukraine – are nurturing hopes of joining the EU, a prospect that will undoubtedly impact the outcome of the war.

If, during its EU presidency, Poland can propose wise solutions to the new political forces emerging in Europe and beyond, if it can demonstrate not only Polish ambition but also Polish wisdom, dignity, and strength, it has the potential to become the European Union's leader for far more than just six months. Are there, according to political and economic experts, any signs that might hinder this potential? And what should Poland prioritize in the near term to quickly and decisively strengthen this leadership?

The Polish Presidency has announced its specific priorities, primarily focusing on European security issues. These priorities include support for the defence industry, protection of the EU's external borders, countering foreign interference and disinformation, and enhancing economic security. Poland also aims to promote EU enlargement, particularly towards the Eastern Partnership countries. However, the Polish plan is extensive and cannot be fully realized during a single presi-

dency. While it can set specific directions for the European Union, the proposed initiatives sound convincing yet lack detailed implementation strategies. Moreover, the timing of the Polish Presidency may not be favourable for achieving these goals, as it coincides with the start of the new European Commission's activities, which will unveil its own program and priorities that only partially overlap with those of the Polish Presidency. Since the new European Commission has not yet begun its legislative work, it may be challenging for the Presidency to have a significant influence on its agenda. Overall, it should be noted that, given the current organizational and institutional landscape, the Presidency has diminished in weight and influence regarding the direction of the Community as a whole. Unfortunately, even the tiny amount of work that can be achieved may be compromised by the current political interests of the Polish authorities. The Presidency itself may also be exploited due to the political situation in Poland and the upcoming presidential elections at the end of May this year. Notably, the Polish government has opted not to host an EU summit in Poland during the Presidency, as Polish internal regulations dictate that the host of such a meeting should be the President of Poland, who is from a different party than the current government.

In your insights, you mention that with the onset of the new terms for the European Parliament and the European Commission, Poland's proposals could influence the EU's direction for the coming years and play a key role in shaping priorities for the entire Union. What specific proposals do you have in mind, aside from the

ones already mentioned, such as reducing bureaucracy, promoting innovation and entrepreneurship, and simplifying regulations?

The areas mentioned are just a few examples of the activities that the European Union should prioritize. Unfortunately, recent years have shown that the EU has struggled to address some of the most significant social challenges of our time. Consider the migration crisis, the COVID-19 pandemic, and the economic crisis. In 2008, the economies of the EU and the U.S. were nearly equal, each worth about \$15 trillion. However, by 2023, the U.S. economy has grown to approximately \$26 trillion, while the entire EU economy has risen to around \$17 trillion. This suggests that the regulatory and bureaucratic development model adopted by the EU has not been effective. The EU has been most successful when it focused on fostering the wealth of its citizens through economic cooperation, while also promoting the free movement of people, goods, and services. In these troubled times, I believe it is essential to return to these proven solutions.

You argue that regulatory simplification is particularly important in the context of the Green Deal, which, despite changing external circumstances, continues to be pushed forward and is evidently negatively impacting the economies of EU member states by diminishing their competitiveness in global markets.

The Green Deal is undoubtedly a sensitive topic. With tanks ploughing through rye fields, trenches spanning for hundreds of kilometres, exploding bombs, and the 'bread of the world' soaking in blood, discussions of preserving strawberry meadows or environmentally-conscious production of weaponry become challenging. It is also no secret that the Green Deal label is often used as a pretext to seek advantages or various EU subsidies. However, would it be wise to halt the Green Deal initiatives entirely?

While ongoing climate change is an undeniable reality, the proposed solutions may be highly questionable. The goal of achieving climate neutrality by 2050 is a radical shift that could lead to abrupt and unconsidered changes in Europe's economic structure and consumption model. The significant costs associated with this transition may contribute to the progressive deindustrialization of European countries, and the minimal impact of these changes on the global climate raises concerns about the rationality of the entire process. Poland, like other countries in our region, has not yet caught up with Western Europe in terms of development, and there is a real risk that this goal may move further out of reach. However, it is essential that the shift away from reliance on Russian natural resources be utilized to strengthen our own energy sources, with nuclear power leading the way. The enormous expenses involved in this transition, coupled with minimal expected outcomes, could have a detrimental effect, particularly on Central European countries. Currently, due in large part to the European emissions trading system,

The Polish plan is extensive and cannot be fully realized during a single presidency

electricity prices in Poland are the highest in Europe. Furthermore, a range of environmental regulations in the energy sector, as well as in construction, transportation, and agriculture, significantly reduces the competitiveness of the European economy.

Poland's EU presidency coincides with a historic global chess match with the entire world serving as the chessboard, where the pieces are moved by the most powerful players. Poland must take a seat at this table and represent Europe in its game against an assertive, resolute, and unpredictable American player, who has already boldly declared intentions to control the Panama Canal, Greenland, and Canada. What's next? Other participants in this match also harbour aspirations to dominate Taiwan, Israel, Ukraine, Moldova, Georgia, Belarus, the Baltic States, and perhaps even Poland itself. What gambits will the new and old players employ, and which pieces will be sacrificed, accepted, or dismissed? We will likely find out soon.

Mr Łukasz, as a strategy expert, you are well aware of the mood in Poland and the resources it has at its disposal. Can we, as Europeans, be rest assured that Poland, representing Europe, will play the match in favour of all of us, rather than just its own interests?

What specific actions should Poland and the European Union take to ensure that this game ends, at the very least, in a draw?

As I have already mentioned, we should not overestimate the impact of the Polish presidency, since the influence of the presiding country on the direction of changes within the EU is quite limited. The current geopolitical situation indicates that the world is preparing for a significant showdown between the US and China along with its allies. For now, this confrontation is expected to be economic rather than military. It appears that, despite various challenges, Europe will likely choose to support the United States. Ultimately, it is up to us Europeans, along with our pressure on our governments and the European Commission, to determine how prepared we will be for this conflict. Will our societies, economies, and military forces be capable of taking an independent role, or will Europe merely become a protectorate of the United States? Without succumbing to the various ideologies that unfortunately prevail in Europe, we should advocate for free and open trade, encourage innovation and entrepreneurship among our citizens, and limit the influence of governments and supranational structures on the economy.

Thank you for your insights.

Interviewed by Zita Tallat-Kelpšaitė

transport week

actia
FORUM

BPO
BALTIC PORTS
ORGANIZATION

Pomeranian Science
and Technology Park
Gdynia

18 — 19.
03.2025

Gdynia,
Poland

Books Notebooks Maps Booklets Brochures

Catalogues Business cards Folders

Envelopes Menu Paper blocks Price tags Coasters

Certificates Invitations Postcards Boxes

Paper bags Labels Calendars

Tiekimo grandinės ir logistikos lyderiai

Kas laukia globalizacijos ateityje?

Mark MILLAR

Praėjusių metų pabaigoje JAV verslo leidybos grupė „Aspioneer“ paskelbė 2024 m. įtakingiausių tiekimo grandinės ir logistikos ekspertų sąrašą. „Aspioneer“ pristato penkis pasaulyje žinomus tiekimo grandinės ir logistikos ekspertus. Tarp jų žurnalo JŪRA MEER SEA skaitytojams gerai pažįstamas įdomių straipsnių autorius Mark Millar kartu su kolegomis Codye Satterwhite, Robin Vermaat, Anand Sheth bei Jon Kirkegaard.

Sveikiname visus pripažintus ekspertus!

Skaitytojų dėmesiui pateikiame naują Mark Millar straipsnį „Kas laukia globalizacijos ateityje?“, kurį jis maloniai sutiko publikuoti žurnale JŪRA MEER SEA.

Globalizacijos kontekstas

Pastaraisiais dešimtmečiais globalizacijos istorija buvo glaudžiai susijusi su nuolat didėjančiu tiekimo grandinių sudėtingumu. Gamyba buvo perkeliama iš vienos mažų kaštų vietos į kitą, sukuriant vis sudėtingesnes globalias tiekimo grandines. Tačiau pastaruoju metu besikartojantys sutrikimai ir didėjančis neapibrėžtumas verčia įmones permąstyti tiekimo grandinių strategijas ir prisitaikyti prie naujojo globalizacijos etapo.

Globalizacijos bumai kilo dėl trijų pagrindinių veiksnių, skatinusių mažiausiais kaštais pagrįstą gamybą:

- verslo veiklų perdavimas trečiosioms šalims (angl. *outsourcing*);
- gamybos perkėlimas į mažų kaštų darbo rinkas (angl. *offshoring*);
- gamybos grandinių išskaidymas į atskiras, specializuotas veiklas (angl. *unbundling*).

Pasinaudojus gausiais mažų kaštų darbo ištekliais, didelė dalis gamybos buvo perduota, išskaidyta ir perkelta į augančias rinkas Azijoje, ypač Kinijoje, kuri tapo pasaulio gamykla.

Masinė globalizacija paskatino tarptautinės prekybos augimą, lėmė reikšmingą tarpžemyninių krovinių srautų padidėjimą ir tapo puikiu postūmiu logistikos paslaugų teikėjams bei krovinių ekspeditoriams visame pasaulyje.

Besikeičianti aplinka

Pastaruoju metu daugelis veiksnių susijungė, sukurdami tobulą audrą globalizacijai. Šie pokyčiai ne tik atskleidė gilius globalių tiekimo grandinių tarpusavio priklausomybės ryšius ir rizikas, bet ir sukūrė vis sudėtingesnę aplinką gamintojams.

Netikėti įvykiai, tokie kaip COVID-19 pandemija, krizė (karas – *red. pastaba*) Ukrainoje ir neramumai Viduriniuosiuose Rytuose, sukėlė didžiulius sutrikimus prekių srautams ir logistikos tinklams.

Geopolitinė įtampa ir vidaus problemos skatina populistines ir protekcionistines vyriausybės politikos kryptis, siekiančias „ekonominio nacionalizmo“. Besikeičiantys prekybos tarifai verčia iš naujo svarstyti tiekimo grandinių konfigūraciją.

Be to, **didėjančios darbo sąnaudos** Kinijoje ir kitose Azijos šalyse mažina šių vietovių konkurencinį pranašumą gamybos kaštų srityje. Tai dar labiau apsunkina tiekimo grandinių valdymą dėl didėjančių tarpžemyninių krovinių gabenimo sąnaudų ir sudėtingumo.

Tiekimo grandinių pertvarka

Dėl šių iššūkių daugelis įmonių JAV ir Europoje svarsto arba jau įgyvendina gamybos perkėlimą arčiau namų. Tai apima dvi pagrindines kryptis:

- **Netoli esanti gamyba** (angl. *near-shoring*): gamybos perkėlimas į mažesnių sąnaudų vietas, esančias arčiau galutinės paklausos rinkų. Pavyzdžiui, Meksika – Šiaurės Amerikai, o Lenkija, Vengrija ar Turkija – Vakarų Europai.
- **Gamybos perkėlimas į savo šalį** (angl. *on-shoring*, arba *re-shoring*): gamyba perkeliama atgal į šalį, kurioje yra galutinė rinka.

Logistikos pasekmės: mažesni atstumai, daugiau judėjimų, modaliniai pokyčiai

Tiekimo grandinių pokyčiai nuo globalių prie regioninių metodų daro didelę įtaką įmonėms, dalyvaujančioms globalioje logistikoje. Pagrindinės pasekmės:

1. Trumpesnės tiekimo grandinės, mažiau krovinių mylių, daugiau kelionių

Perėjimas nuo įprastinių globalių tinklų prie regioninių tiekimo grandinių ekosistemų keičia prekių judėjimą ir krovinių srautus. Tai lemia mažiau ilgų pervežimų ir daugiau trumpų. Tai gali duoti didelę naudą siuntėjams, nes sunaudojama mažiau degalų, sumažėja sąnaudos ir emisijos. Kadangi auga tarpregioninė prekyba, kroviniai bus transportuojami trumpesniais atstumais, tačiau kelionių skaičius greičiausiai padidės.

2. Padidėję vietiniai krovinių judėjimai

Gamybos perkėlimas į vietinius ar regioninius centrus lemia reikšmingą vidaus krovinių pervežimų padidėjimą. Pasak logistikos investicijų konsultantų „Stifel“, kai prekės yra importuojamos iš užsienio gamyklų, vidaus transporto judėjimų skaičius paprastai siekia 2–3 kartus. Tačiau gaminant produktus vienoje šalyje ar žemyne, pervežimai šalies viduje gali padidėti iki 8–12 kartų. Tai – gera žinia vietiniams transporto paslaugų teikėjams! Taigi, naujoje regioninėje sistemoje lokalizuota gamyba generuos daugiau vidaus krovinių pervežimų ilgalaikio tarptautinio transporto sąskaita.

3. Modaliniai pokyčiai dėl sumažėjusio greičio skirtumo

Didėjant regioninei prekybai, trumpesni pervežimo atstumai mažina greičio pranašumą, kurį turi greiti, bet brangūs oro pervežimai, palyginti su pigesniais jūrų ar sausumos transporto būdais. Pavyzdžiui, globalioje tiekimo grandinėje krovinių gabenimas Ramiojo vandenyno maršrutu skiriasi pagal laiką: 5–7 dienos oro transportu prieš 30–35 dienas jūra. Tuo tarpu regioniniu mastu šis skirtumas mažesnis: 3–4 dienos oro transportu prieš 5–7 dienas jūra.

Dėl to pigesnis jūrų transportas tampa ekonomiškai patrauklesnis regioniniuose tinkluose. Be to, daugelis regioninių tiekimo grandinių apima didelius sausumos plotus (pvz., Šiaurės Amerika, Europa ar kai kurios Azijos dalys), kur konkurencin-

gas sausumos transportas, kaip krovininiai sunkvežimiai ir geležinkeliai, tampa tinkama alternatyva oro ar jūrų transportui.

Regioninių tiekimo grandinių nauda verslui

Šie gamybos perkėlimo procesai stiprina regioninių tiekimo grandinių tendenciją, kuri gali suteikti verslui reikšmingą naudą laiko, kaštų, paslaugų ir rizikos mažinimo aspektais.

Regioninių tiekimo grandinių pranašumai:

- **Trumpesni atstumai sumažina transportavimo kaštus.**
- **Artumas namams palengvina valdymą** (mažiau iššūkių dėl skirtingų laiko zonų, kalbų, kultūrų, verslo praktikų ir darbo standartų).
- **Geresnė produktų kokybės kontrolė** dėl artumo tiekėjams.
- **Mažesnė priklausomybė nuo greitai augančių darbo kaštų** buvusiose „mažų kaštų“ rinkose.
- **Greitesnis ir lankstesnis prisitaikymas prie vietinių vartotojų poreikių.**
- **Mažesnė tiekimo grandinės rizika:** trumpesni atstumai, mažiau sienų, mažiau komplikacijų ir rizikos.

Globalizacijos ateities perspektyvos

Globalizacija pradžioje suteikė milžinišką impulsą tarptautinei prekybai ir paskatino verslo modelių pokyčius. Įmonės siekė mažesnių sąnaudų užsienyje, įgyvendindamos gamybos perdavimą, perkėlimą ir išskaidymą.

Dabar matome, kaip šis švytuoklės judėjimas vėl keičiasi. Ar tai būtų gamintojų reakcija į sutrikimus, kilusius dėl ginkluotų konfliktų, pamokos, išmoktos per pandemiją, prekybos barjerai, atsirandantys dėl populistinės politikos, ar didėjančių darbo sąnaudų mažinimas Kinijoje ir kitur Azijoje – tiekimo grandinių perėjimas prie regioninių modelių yra akivaizdus.

Išties, regioninė gamyba turi daug privalumų. Tačiau kai kurios mažų kaštų gamybos vietos taip pat išlieka patrauklios, ypač matant daugelio kylančių rinkų ekonominę plėtrą.

Nors dalis gamybos veiklų persikels arčiau namų, tai nereiškia masinio pasitraukimo iš Azijos. Prieš 30 metų tarptautinės įmonės atvyko į Aziją dėl darbuotojų, o dabar jos lieka dėl pirkėjų! Daugeliui įmonių globalizacijos ateities etapas greičiausiai bus daugybės regioninių tiekimo grandinių derinys – kai kurios bus perkeltos arčiau namų, o kitos liks vietoje, kad aptarnautų augančias rinkas pagal „Pagaminta Azijoje“ strategiją.

Iki 2030 m. pasaulinės tiekimo grandinės išliks labai nepastovios ir neapibrėžtos. Tačiau viena yra aišku: tiekimo grandinių evoliucija ir toliau išliks įdomi, teikdama tiek galimybes, tiek iššūkius įmonėms, kurios stengiasi prisitaikyti prie nuolat besikeičiančio globalizacijos kraštovaizdžio.

Mark Millar – tarptautiniu mastu žinomas pranešimų autorius, tiekimo grandinių ir logistikos ekspertas, vizituojantis dėstytojas, patikimas patarėjas ir plačiai pripažintos knygos „Pasaulinės tiekimo grandinių ekosistemos“ (angl. „Global Supply Chain Ecosystems“) autorius.

Kaip „LogiSym“ lyderystės čempionas, M. Millar remiasi daugiau nei 30 metų pasauline verslo patirtimi, kad suteiktų vertingas ir nepriklausomas įžvalgas, padedančias vadovams priimti labiau informuotus sprendimus.

Dėsto Honkongo politechnikos universitete, yra Logistikos ir tiekimo grandinių valdymo draugijos bei Ateities tiekimo grandinių fondo patariamųjų tarybų narys. Bendradarbiauja su įvairaus dydžio įmonėmis, padėdamas joms įgyvendinti strateginius augimo tikslus ir tobulinti tiekimo grandinių strategijas.

Supply Chain and Logistics Leaders

What's Next for Globalisation?

Mark MILLAR

At the end of last year, the influential USA business publishing group Aspioneer published a list of Influential Supply Chain and Logistics Experts to Follow, 2024. Aspioneer presents five world-renowned supply chain and logistics experts. Among them is Mark Millar, an author of interesting articles well known to the readers of *JŪRA MEER SEA* magazine, along with fellow experts Codye Satterwhite, Robin Vermaat, Anand Sheth and Jon Kirkegaard.

Congratulations to all recognized experts!

We present our readers with a new article by Mark Millar – 'What's Next for Globalisation?' – which he kindly agreed to publish in *JŪRA MEER SEA* magazine.

Over recent decades, the story of globalisation has been one of ever-increasing complexity for global supply chains. Producers have shifted manufacturing from one low-cost location to the next, creating increasingly convoluted and

complex global supply chain ecosystems. But ongoing disruptions and growing uncertainty are now forcing companies to rethink their supply chain strategies to adapt for the next chapter of globalisation. >

Globalisation context

The globalisation frenzy was fuelled by an unprecedented combination of three key drivers in the pursuit of lowest-cost manufacturing: the outsourcing of business activities to third parties; the offshoring of production to low-cost labour markets; and the unbundling of vertically integrated manufacturing clusters into dispersed specialist activities.

Capitalising on abundant supplies of low-cost labour, massive amounts of production were outsourced, unbundled and offshored to emerging markets across Asia, empowering the region – in particular, China – to become the factory of the world.

Mass globalisation generated a substantial boost for international trade, resulting in huge increases in the volume of intercontinental freight flows and yielding a bonanza for logistics service providers and freight forwarders around the world.

Globalisation frenzy – three key drivers...

3 decades of Globalisation resulted in today's Global Supply chain Ecosystems

1. Outsourcing: **WHO**
2. Offshoring: **WHERE**

3. Unbundling: HOW

- Cross-border movement of goods ~40% of global GDP
- One third of all goods produced are traded cross-border

Changing landscape

Lately however, several factors have combined to produce a perfect storm for globalisation, brutally exposing the profound interdependencies and inherent risks of globalised supply chains and resulting in an ever-evolving and increasingly complex landscape for producers.

Black swan events such as the Covid-19 Pandemic, the crisis in Ukraine and the unrest in the Middle East have caused massive disruption to goods flows and logistics networks.

Geopolitical tensions and domestic challenges are driving populist and protectionist government policies in the pursuit of 'economic nationalism'. The ever-changing smorgasbord of trade tariffs is resulting in the need to reconsider the configuration of supply chains.

Rising labour rates in China and elsewhere across Asia have gradually diminished the manufacturing cost advantage of these locations, further exacerbated by the increased complexity and cost of intercontinental freight flows.

Supply chain reconfiguration

Many companies across the developed markets in the USA and Europe are now moving or considering to move some of their offshore production closer to home, known as 'near-shoring'. Others are undertaking 'onshoring' initiatives – also called 'reshoring' – which is bringing production all the way home, to produce locally within the domestic market.

Whatever the terminology, these initiatives involve the repatriation of manufacturing, production and assembly activities from remote locations such as China, to geographic regions located much closer to, or actually within, the end consumer market.

- **OFFSHORING:** moving manufacturing and/or assembly activities overseas to low-cost countries based on labour rate differentials.
- **NEARSHORING:** moving manufacturing and/or assembling of products closer to the location of demand, where the products are consumed.
- **ONSHORING (reshoring):** moving manufacturing and/or assembling of products back into the country of demand, where the products are consumed.

Nearshoring typically involves lower-cost locations that are in closer proximity to the final consumption markets – for example, Mexico for North America and countries like Poland, Hungary or Turkey to serve Western Europe. North Africa is now also on the agenda as a production base from which to serve the European markets.

Hence, for many businesses, there will be some production activities – though certainly not all – that migrate 'closer to home'. Implementing such near-shoring initiatives will result in supply chains that are configured as 'Made in North America for America', or 'Made in Eastern Europe for Europe'.

Logistics consequences: less miles, more moves, modal shifts

These supply chain shifts – beyond global, to a more regional approach – are key drivers in the changing landscape of globalisation with important implications for every company involved in global logistics.

1. Shorter supply chains, fewer cargo miles, more journeys

As trade shifts beyond the established global networks to more regional supply chain ecosystems, the related cargo movements and freight flows will also have to change. The result will be less long-haul transport and more short-haul carriage, potentially generating some significant benefits for

shippers – through using less fuel, saving costs and reducing emissions. As intra-regional trade flows grow, cargo movements will tend to involve shorter transit distances, but are likely to generate a greater number of actual journeys.

2. Increase in domestic freight moves

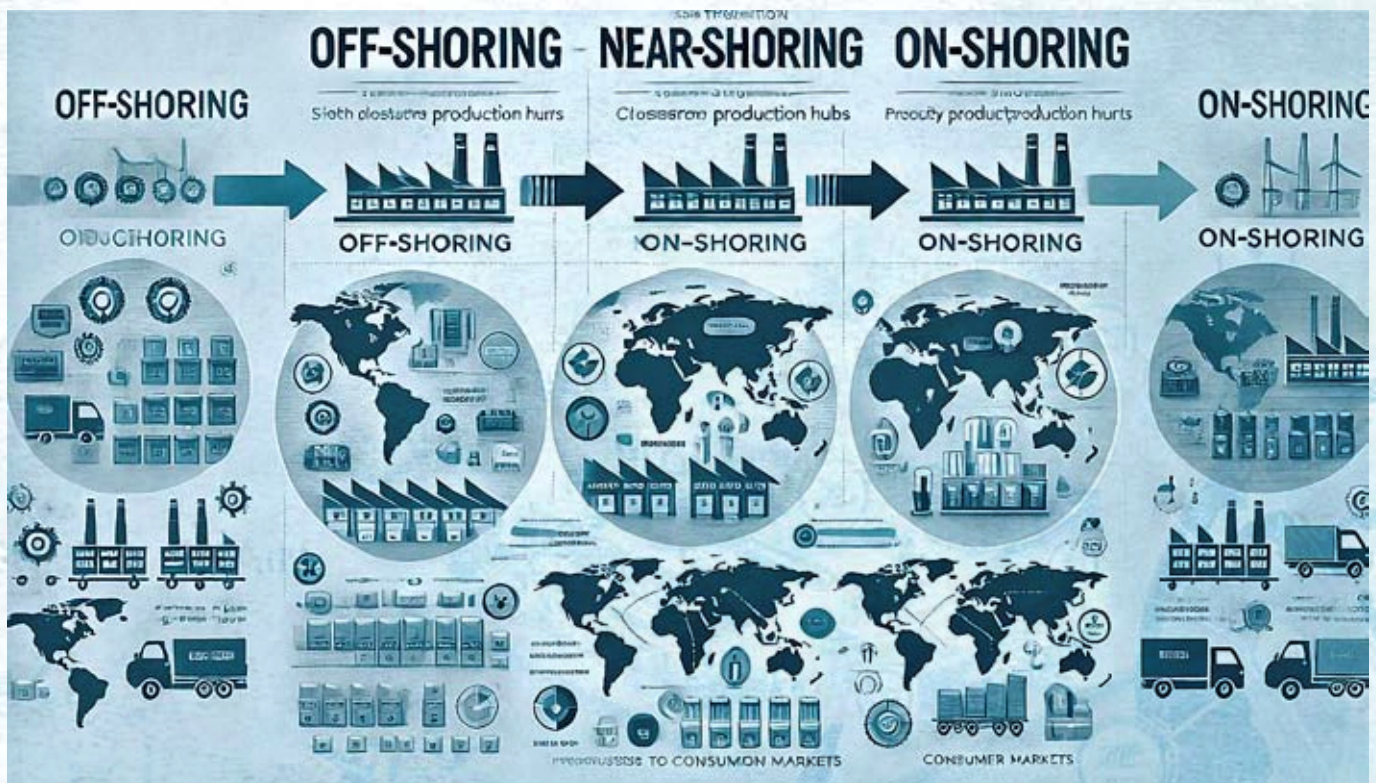
The shifting globalisation landscape, involving more on-shoring and re-shoring, will also increase the volume of domestic freight movements.

According to Stifel logistics investment adviser, when goods are imported into a country from overseas production facilities, the number of domestic transport moves is an average of 2-3 freight movements.

However, when products are produced entirely within a single country or continent, the freight is typically moved 8-12 times domestically; some four times as many as the number of domestic transport movements for imported products.

Great news for the local transport providers! Therefore, in the new regional landscape, localised production will generate many more domestic cargo journeys, at the expense of long-haul international freight transport moves. >

3. Modal shifts reflecting reduced speed differential

With the continued growth in intra-regional trade, the shorter transit distances involved will reduce the relative speed advantage of premium air freight over slower, cheaper modes of transport such as sea freight.

For example, in a global supply chain, transporting cargo across the trans-Pacific route would have substantial differences in door-to-door transit times between the air and ocean freight options – say 5-7 days by air freight, versus maybe 30-35 days by sea.

However, with the much shorter distances involved in a regional supply chain, the differential in transit time will be significantly less, a difference of maybe two-to-three days instead of two-to-three weeks. Compare a regional supply chain's transit time by sea freight of just 5-7 days with 3-4 days by air freight. Consequently, the lower cost sea freight becomes a far more economically viable option in a regional supply chain.

Furthermore, many regional supply chains will involve large contiguous land masses – such as North America, western and eastern Europe and some of the intra-Asia region – in which case, cost-effective ground-based transportation op-

tions such as trucking and rail freight will come into play as competitive alternatives to air and sea freight.

Regional supply chains drive business benefits

These nearshoring strategies will reinforce the trend towards more regional supply chains, which can generate substantial benefits for business – in terms of time, cost and service, whilst also reducing risk.

Benefits of regional supply chains:

- **Shorter distances result in lower transportation costs**
- **Closer to home is easier to manage** (overcoming some of the challenges of managing across time zones, languages, cultures, business practices and work standards)
- **Better control over product quality** through proximity to suppliers
- **Mitigated impact of rapidly increasing labour rates** in what were 'low-cost' environments
- **Improved ability and responsiveness to tailor products for local domestic consumer markets**
- **Reduced supply chain risk:** less distance, fewer borders, fewer complications, less risk.

The next chapter of globalisation

Globalisation originally spurred enormous growth in international trade and a shift in business models, as companies rushed to take advantage of lower-cost overseas locations by outsourcing, offshoring and unbundling their manufacturing and sourcing operations.

Now, the pendulum is shifting again. Whether producers are reacting to the disruption arising from armed conflicts, applying lessons learned from the pandemic, responding to trade barriers resulting from populist domestic politics, or seeking to alleviate rising labour costs in China and elsewhere in Asia – the shift towards regional supply chains is unmistakable.

Indeed, the benefits of nearshoring are plentiful. Yet the benefits of some low-cost manufacturing locations also remain compelling, particularly as we witness the gradual economic development of many emerging markets.

While some manufacturing operations will migrate 'closer to home' – speeding the shift towards regionalisation, numerous well-established and finely tuned global supply chains will remain in place, adapting over time to serve the expanding domestic market potential in many of the emerging economies across Asia.

In no way will there be a mass exit from Asia. Thirty years ago, the multinational companies came for the Workers, now they stay for the Shoppers!

The next chapter of globalisation for many businesses will likely involve a mix of multiple regional supply chains – with some ecosystems being nearshored closer to home, whilst others remain in place to serve the growth markets via 'Made in Asia for Asia' strategies.

Through to 2030, there will continue to be considerable volatility and uncertainty for global supply chains. But one thing is certain. Supply chain evolution will never fail to be interesting and will present both opportunities and challenges as companies grapple with the ever-changing landscape of globalisation.

Mark Millar – International Keynote Speaker, Supply Chain Thought Leader, Commissioned Author, Visiting Lecturer and Trusted Advisor

Mark Millar is an internationally renowned keynote speaker, a respected authority on supply chain and logistics, and author of the widely acclaimed book *Global Supply Chain Ecosystems*. www.markmillar.com

A LogiSym Thought leadership Champion, Mark leverages 30+ years' global business experience to provide knowledgeable and independent perspectives that empower executives to make better-informed decisions.

A Visiting Lecturer at Hong Kong Polytechnic University, Mark is on Advisory Boards at the Logistics and Supply Chain Management Society and the Foundation for Future Supply Chain, and serves as an Advisor to companies large and small, helping clients with their strategic growth objectives and supply chain strategies.

www.markmillar.com

#tlacSEA

Connecting the
Transport & Logistics
Experience

October 29 - 31, 2025

Sands Expo & Convention Centre
Singapore

Be part of the most influential
logistic event in Southeast Asia

tls air cargo
SOUTHEAST ASIA

exhibition and conference

**tls transport
logistic**
SOUTHEAST ASIA

exhibition and conference

www.transportlogisticsea.com | www.aircargosea.com

TransLogistica KAZAKHSTAN

28th Kazakhstan International Exhibition

TRANSPORT & LOGISTICS

www.translogistica.kz

1 - 3 October 2025

IEC Atakent, Almaty, Kazakhstan

OFFICIAL SUPPORT:

Ministry of Transport
of the Republic of Kazakhstan

Tel.: +7 727 258 34 34

E-mail: mk@iteca.events

[translogistica_kz](https://www.instagram.com/translogistica_kz)

[translogistica_kz](https://www.facebook.com/translogistica_kz)

Esminiai pokyčiai LJA istorijoje

Prieš keletą mėnesių Lietuvos jūreivystės akademiją prijungus prie Vilniaus Gedimino technikos universiteto, šioje Klaipėdoje įsikūrusioje jūrininkų rengimo ir mokslo įstaigoje vyksta esminiai pokyčiai. Šių metų sausio pradžioje VILNIUS TECH išplatino pranešimą „LJA pradeda vystyti Lietuvoje visiškai naują povandeninės robotikos sritį“.

JŪRA MEER SEA skaitytojų dėmesiui pristatome šį pranešimą ir LJA direktoriaus Vaclov Stankevič, mokslo ir infrastruktūros prodekano dr. Justo Žaglinskio ir studijų, alumnų ir partnerystės prodekanės Rimos Mickienės komentarus.

LJA pradeda vystyti Lietuvoje visiškai naują povandeninės robotikos sritį

VILNIUS TECH Lietuvos jūreivystės akademijoje (LJA) pradama vystyti šalyje visiškai naują povandeninės robotikos sritį, atversianti plačias galimybes jūrinės pramonės, energetikos ir mokslinių tyrimų plėtrai. Kompetencijų ugdymo branduolį sudarys povandeninių dronų mokslinių tyrimų, bandymų, prototipavimo ir eksploatavimo kryptys.

Pasak LJA mokslo ir infrastruktūros prodekano dr. J. Žaglinskio, povandeninės robotikos prietaisai – labai svarbūs jūrinės pramonės elementai, pirmiausiai leidžiantys optimizuoti povandeninius darbus ir užtikrinti jų saugumą. Vis tik Lietuvoje povandeninių dronų naudojimas ir šių technologijų išmitymas vis dar ribotas.

Siekiant užpildyti šią spragą, LJA formuojama povandeninė mokslinė ir mokymų bazė su naujais simulatoriais, o 2025 m. planuojama įsigyti naują antvandeninį droną USV. Šiuo metu LJA jau turi nuotoliu valdomą droną ROV, daugiausiai naudojamą povandeninių objektų apžiūrai ir smulkiems darbams, tokiems kaip paviršių valymas mechaniniu būdu arba vandens srove, kabelių kirpimas, daiktų iškėlimas, transportavimas ir kiti.

„Tuo tarpu AUV tipo dronai dažniausiai pasitelkiami batimetriniams matavimams, t. y. dugno reljefo paveikslų sudarymui ir ant dugno esančių objektų aptikimui. USV tipo dronai gali atlikti tas pačias funkcijas, kaip ir AUV dronai, tačiau dėl eksploatavimo sąlygų skirtumų dar gali atlikti ir matavimus, monitoringą, vaizdo stebėjimą vandens paviršiuje“, – pasakoja dr. J. Žaglinskis.

LJA neseniai pateikė kelias projektines paraiškas moksliniams tyrimams bei kompetencijų centrų kūrimui, kurie leis vykdyti dar platesnes povandeninės robotikos tyrimų ir bandymų veiklas bandymų poligono sąlygomis.

Su Delfto, Miuncheno technikos ir kitais universitetais LJA taip pat yra pateikusi projektinę paraišką dėl jūroje nesprogsių sprogmenų aptikimo ir šalinimo procesų efektyvumo didinimo, naudojant nepilotuojamas transporto priemones.

„Integruodami naujas technologijas, siekiame sukurti mokslo traukos centrą, o kartu – plėsti mokymų paslaugų spektrą. Norime užtikrinti specialistų parengimą, kurių Lietuvoje praktiškai nėra“, – planais dalijasi mokslininkas.

Jūrinės energetikos specialistų paklausa smarkiai išaugo, kai Lietuvos teritoriniuose vandenyse bus įgyvendintas naujas jūrinio vėjo jėgainių parko projektas. Šiuo metu „Ignitis renewables“ Baltijos jūroje stato 700 megavatų (MW) jūrinio vėjo elektrinių parką, kuris galėtų pagaminti apie 3 teravatvalandes (TWh) žaliosios elektros energijos per metus, o tai užtikrintų ketvirtadalį dabartinio Lietuvos elektros energijos poreikio.

„Iki 2030 m. šalies energetikos sektoriui reikės apie 2500 darbuotojų, iš jų 1500 – jūrinės energetikos srityje. Didžiausia rinkos žaidėja „Ignitis grupė“ įdarbins didelę dalį įvairių sričių specialistų, ir neabejoju, kad jie prisidės prie jos pagrindinio siekio – sukurti 100 proc. žalią ir saugią energetikos ekosistemą dabarties ir ateities kartoms.

Specialistų reikės tiek projektų eksploatacijos, tiek ir techninės priežiūros etapuose. Tai ir mechanikos, civilinės, ir elektros inžinerijos specialistai, povandeninio kabelio specialistai, jūrinės įrangos inžinieriai bei daugelis kitų“, – sako bendrovės „Ignitis grupė“ vadovas Darius Maikštėnas.

LJA aktyviai reaguoja į rinkos pokyčius ir stengiasi atitikti verslo poreikius. Siekiant prisidėti prie šalies ir regiono energetinio saugumo bei paruošti reikalingus specialistus, bus sukurta ir akredituota nauja studijų programa „Jūrinių vėjo jėgainių inžinerija“, kurioje povandeninė robotika bus svarbus elementas.

„Šios ir artimų studijų programų absolventai bus itin paklausūs tiek nacionalinėje, tiek pasaulinėje jūrinės energetikos darbo rinkoje. Absolventų kompetencijos, susijusios su povandenine robotika, išlikti konkurencingais darbo rinkoje“, – sako dr. J. Žaglinskis.

Mokslo kelias ilgas, bet einantis jį nueina

Povandeninės robotikos vystymo idėją turbūt galima laikyti sėkmingu dviejų mokymo bei mokslo įstaigų ir verslo sinergijos rezultatu. Idant idėja taptų realybe, partnerių sinergija dar stipriau turi jaustis konkrečiuose darbuose. Kaip šiuos darbus pasiskirstė partneriai ir kaip jie vyksta?

Vaclav STANKEVIČ

Povandeninės robotikos idėja ir pirmieji žingsniai atsirado dar iki LJA prijungimo prie Vilniaus Gedimino technikos universiteto. Tuometinės Lietuvos aukštosios jūreivystės mokyklos vadovybė, gerai suprasdama vyraujančias jūrinės industrijos tendencijas, priėmė sprendimą veikti povandeninės robotikos srityje. Tačiau vien tik idėjų nepakanka! Iš pradžių įsigijome pirmąjį nuotoliu valdomą robotą, vėliau – elektroninį povandeninių robotų treniruoklį, kuris reikalingas mokymams, specialistų rengimui. Didžiausias iššūkis buvo rasti specialistų, kurie galėtų profesionaliai valdyti robotus. Šiuo metu Lietuvoje tokie specialistai praktiškai nėra rengiami. Reorganizavus LJA ir prijungus prie VILNIUS TECH, atsirado galimybė sukurti naujas darbo vietas tokiems specialistams ir pradėti burti povandeninių robotų operatorių komandą. LJA tapus VILNIUS TECH dalimi, atsiveria kur kas platesnės galimybės mokslo ir verslo partnerystei. Tai yra būtina sąlyga siekiant progreso pasirinktoje kryptyje.

Pranešime sakoma, kad LJA formuojama povandeninė mokslinė ir mokymų bazė su naujais simulatoriais, o šiemet planuojama įsigyti naują antvandeninį droną ir kuriama nauja studijų programa „Jūrinių vėjo jėgainių inžinerija“. Kaip tai pakeis LJA studijų profilį?

Justas ŽAGLINSKIS

Šiuo metu LJA yra įsigijusi povandeninio robotą (ROV) rinkinį ir ROV elektroninį treniruoklį. Siekiant sukurti stiprią ir veikiančią bazę būtina įsigyti daugiau įrangos. Esame parengę ir pateikę projektų konkursui paraišką įsigyti antvandeninį robotą (USV) su daugiaspinduliniu sonaru ir dirbtinio intelekto įrankiu gaunamiems vaizdams atpažinti ir apdoroti. LJA lau->

čia dar vienas iššūkis – investicijų projekte numatyto naujo Jūrų inžinerijos ir atsinaujinančios energetikos kompetencijų centro statyba ir įrengimas. Naujasis kompetencijų centras svarbus ne tik LJA, bet ir Lietuvai.

Rima MICKIENĖ

Jūrų inžinerija yra kryptinga veikla, kuria siekiama sukurti, eksploatuoti, tobulinti ir prižiūrėti ne tik vandens transporto priemones, bet ir atviros jūros inžinerinius statinius bei įrenginius ir priemones, skirtas žmonių poreikiams tenkinti tvariai naudojant jūros ir jūros aplinkos išteklius. LJA plėtoja tradicinės jūrėivystės akademijos profilį, jūrininkų ir jūrų uosto specialistų rengimą papildydama studijų ir mokymo programomis, skirtomis inžinerinių objektų eksploatavimui atviroje jūroje. Tam tikslui pasiekti ir sukurta naujoji koleginių studijų programa „Jūrinių vėjo jėgainių inžinerija“, kuri sukurta bendradarbiaujant su „Ignitis grupe“. Kompetencijų centre bus rengiami jūrinių vėjo jėgainių inžinieriai, kurie specializuosis vėjo jėgainių turbinų arba bepiločių jūrų transporto priemonių inžinerijoje. Pastaroji yra tiesiogiai susijusi su bepiločių vandens transporto priemonių valdymu, ir, mūsų manymu, bus itin paklausi tarp būsimųjų jūrinės industrijos inžinierių. Taip pat centre bus vykdomi specializuoti mokymai, skirti jau dirbantiems vėjo jėgainėse specialistams bei šalies jėgos struktūrų subjektų personalui.

Justas ŽAGLINSKIS

Naujos LJA studijų programos „Jūrinių vėjo jėgainių inžinerija“ atsiradimas – akivaizdus tokių specialistų poreikis tiek nacionalinėje, tiek tarptautinėje darbo rinkoje. Intensyviai didėjant vėjo jėgainių parkams pasaulyje, o ypač Europoje, tokių specialistų trūkumas juntamas jau seniai. Lietuva – ne išimtis, čia ketinama netolimoje ateityje įkurti bent 2 jūrinių vėjo jėgainių parkus Lietuvos išskirtinėje ekonominėje zonoje. Natūralu, jau dabar kuriami planai, kaip užtikrinti pakankamą aukštos kvalifikacijos jūrinės vėjo jėgainės eksploatuojančių inžinierių pasiūlą darbo rinkai. Tikime, kad Lietuvos ir kaimyninių šalių jaunimas rinksis studijas ir darbą arčiau namų, t. y. studijuos LJA ir dirbs Lietuvos vėjo jėgainių parkuose.

Jūrinio vėjo jėgainių parko projekto Lietuvos teritoriniuose vandenyse ir kitų jūrinės energetikos projektų įgyvendinimas, anot verslo atstovų, iki 2030 m. pareikalaus per pusantro tūkstančio jūrinės energetikos specialistų. Ar šį rudenį jau galėsite priimti pirmuosius studentus studijuoti jūrinių vėjo jėgainių inžineriją? Kiek metų truks studijos? Ką šioje programoje studijuos būsimieji jūrinių vėjo jėgainių inžinieriai?

Rima MICKIENĖ

Lietuvoje statyti jūrinių vėjo jėgainių parką poreikio skaičiai mus, aukštąją mokyklą, džiugina ir „spaudžia“ veikti greitai. Naujoje jūrų inžinerijos studijų krypties programoje „Jūrinių vėjo jėgainių inžinerija“ numatytos dvi specializacijos.

Pasirinkę specializaciją „Jūrinių vėjo jėgainių turbinų inžinerija“, studentai įgis žinių apie jūrinių vėjo jėgainių elektronikos įrangą, jėgainių sparnuotės įrenginių bei turbinų pagalbinių įrenginių techninę priežiūrą, įgis aukštapių darbo praktinių įgūdžių, gilinsis į jūrinio vėjo energetikos teisinį reguliavimą ir turbinų įrenginių techninės priežiūros ir remonto kokybės valdymą.

Specializacijos „Bepiločių jūrų transporto priemonių valdymas“ studentai studijuos bepiločių jūrų transporto priemonių sandarą, veikimo principus ir išmoks valdyti povandeninius ir viršvandeninius dronus bei mažuosius laivus, išmoks programuoti ir analizuoti didžiuosius duomenis.

Ir šios studijos, kaip įprasta LJA, bus papildytos realia bei simuliacine dronų įranga, elektroniniais treniruokliais, papildytos realybės ir kompiuterizuoto mokymo programomis bei išskirtine profesinės veiklos praktika veikiančiose jūrinėse vėjo jėgainėse. Studijos bus vykdomos lietuvių ir anglų kalba nuo-

latine ir ištęstine forma. Nuolatinų studijų trukmė – 3 metai, ištęstinių – 4,5 metų. Baigus studijas suteikiamas inžinerijos mokslų profesinis bakalaurs. Absolventai galės tęsti studijas VILNIUS TECH magistrantūroje be jokių papildomų studijų arba rinktis studijas kitose šalies ar užsienio aukštosiose mokyklose. Įsidarbinimas garantuotas 100 %.

Mokslininkas dr. J. Žaglinskis pabrėžė, kad siekiama užtikrinti specialistų parengimą, kurių Lietuvoje praktiškai nėra. Kas dėstys šias naujas disciplinas? Kur – Klaipėdoje ar Vilniuje – vyks paskaitos ir praktiniai užsiėmimai?

Vaclav STANKEVIČ

Specialistų jūrinių vėjo jėgainių parkams rengimas vyks Klaipėdoje, Lietuvos jūrėivystės akademijoje. Studijų procesas vyks LJA įprasta tvarka, skiriant didelį dėmesį praktiniam mokymui ir profesinės veiklos praktikai, nes studijų programos turinys ir būsimas darbas lemia didelį praktinio mokymo poreikį. Tuo tikslu kuriama ir nauja praktinio mokymo bazė – Jūrų inžinerijos ir atsinaujinančios energetikos kompetencijų centras. Toks centras Lietuvoje yra vienintelis. Teorinių studijų kokybę užtikrinsime atsinaujinusio LJA akademinio personalo jėgomis ir kviesime kitus VILNIUS TECH dėstytojus dėstyti atvykus į Klaipėdą arba nuotoliniu būdu. Tokia dėstytojų iš kitų šalies ir užsienio aukštųjų mokyklų praktika jau kuris laikas taikoma LJA. Tobulinsime ir LJA dėstytojų bei instruktorių, kurie dirbs šioje studijų programoje, kvalifikaciją – 17 darbuotojų kels kvalifikaciją užsienio aukštosiose mokyklose ir jūrinių treniruočių centruose, įgis darbo aukštyje ir jūroje sertifikatus.

Ar LJA kelia sau ambicingą tikslą ne tik rengti naujos kartos, su naujomis technologijomis ir naujomis sąlygomis dirbančius specialistus, bet ir naujos srities mokslininkus, vystyti mokslinę veiklą?

Justas ŽAGLINSKIS

Šios srities mokslininkų rengimas vienas iš ilgalaikių strateginių LJA tikslų, tačiau yra itin imlus laikui, labai jautrus aplinkybėms. Tam, kad suprastum, kaip vyksta mokslininko parengimas, pirmiausiai reikia įsivaizduoti, kad potencialaus mokslininko paieška turi prasidėti jau paskutiniuose bakalauro studijų kursuose, ir jau tada jį pradėti ruošti magistrantūros studijoms. Magistrantūros studijose reikia ruošti doktorantūros studijoms, o doktorantūros studijose akylai prižiūrėti, kad nesuklyptų, nes jos ganėtina varginančios, tempai ir reikalavimai yra aukšti. Tokiu būdu sėkmingai iriantis per mokslo vandenį 9–11 metų laikotarpyje nuo mokyklos baigimo mes galime turėti jaunąjį mokslininką. Tačiau reikia nepamiršti, jog tokie specialistai yra privataus sektoriaus paieškos lauke, ir juos išsaugoti mokslinėje srityje gali būti ir būna sunku. Kitas iššūkis – doktorantų mokslinių vadovų ir pirmaujančių mokslininkų paieška, jų rasti taip šioje srityje nėra lengva.

Nepaisant to, matome galimas veiklos kryptis, kurios ateityje leis parengti ir pritraukti mokslininkus į LJA. Mokslininkų rengimui pasinaudosime ir VILNIUS TECH patirtimi vykdant doktorantūros studijas įvairiose mokslo srityse.

Dėkojame už komentarus.

•

Fundamental Changes in LMA History

A few months ago, the Lithuanian Maritime Academy (LMA) was merged with Vilnius Gediminas Technical University, bringing significant changes to this maritime training and research institution based in Klaipėda. At the beginning of this year, VILNIUS TECH issued a statement titled 'LMA Begins Developing a Completely New Field of Underwater Robotics in Lithuania'.

We introduce the readers of *JŪRA MEER SEA* to this announcement along with comments from LMA Director Vaclav Stankevič, Vice-Dean for Research and Infrastructure Dr Justas Žaglinskis, and Vice-Dean for Studies, Alumni, and Strategic Partnerships Rima Mickienė.

LMA developing a completely new field of underwater robotics in Lithuania

VILNIUS TECH Lithuanian Maritime Academy (LMA) is pioneering a completely new field of underwater robotics in the country, opening broad opportunities for the develop-

ment of the maritime industry, energy sector, and scientific research. The core of competency development will include scientific research, testing, prototyping, and operational aspects of underwater drones.

According to LMA's Vice-Dean for Research and Infrastructure, Dr Žaglinskis, underwater robotic devices are crucial elements of the maritime industry, primarily enabling the optimization of underwater operations and ensuring their safety. However, the use of underwater drones and expertise in these technologies in Lithuania remain limited.

To bridge this gap, LMA is establishing an underwater scientific and training base with new simulators and, in 2025, plans to acquire a new surface drone, USV. LMA already owns a remotely operated vehicle (ROV) drone, mainly used for inspecting underwater objects and performing small tasks such as mechanical surface cleaning, water jet cleaning, cable cutting, object retrieval, transportation, and other functions.

'Meanwhile, AUV-type drones are typically used for bathymetric measurements, i.e., creating a seabed relief map and detecting objects on the seabed. USV-type drones can perform the same functions as AUV drones, but due to differences in operational conditions, they can also conduct measurements, monitoring, and video surveillance on the water surface,' says Dr Žaglinskis.

LMA has recently submitted several project applications for scientific research and the establishment of competency centres, which will enable broader underwater robotics research and testing activities in a controlled testing environment.

Collaborating with Delft University of Technology, Technical University of Munich, and other universities, LMA has also submitted a project proposal to improve the efficiency of using unmanned vehicles for detecting and neutralizing unexploded ordnance at sea.

'By integrating new technologies, we aim to create a scientific hub while also expanding the spectrum of training services. We want to create a training base for specialists, that currently nearly don't exist in Lithuania,' shared the researcher.

The demand for offshore energy specialists will significantly increase with the implementation of a new offshore wind farm project in Lithuanian territorial waters. Ignitis Renewables is currently building a 700 MW offshore wind farm in the Baltic Sea, which could generate about 3 TWh of green electricity per year, covering a quarter of Lithuania's current power needs.

'By 2030, our energy sector will require about 2,500 employees, including 1,500 in offshore energy. The largest market player, Ignitis Group, will employ a significant portion of specialists across various fields, and I am confident that they will contribute to the company's main goal of creating a 100% green and secure energy ecosystem for present and future generations.

Specialists will be needed for both project operation and technical maintenance stages. This includes mechanical, civil, and electrical engineering specialists, underwater cable experts, offshore equipment engineers, and many others,' says Ignitis Group CEO Darius Maikštėnas.

LMA actively responds to market changes and strives to meet business needs. To contribute to the national and regional energy security and prepare the necessary specialists, a new accredited study programme, called Offshore Wind Farm Engineering, will be created, with underwater robotics playing a crucial role.

'Graduates of this and related study programmes will be in high demand in the offshore energy job market both nationally and globally. Their competencies in underwater robotics will ensure their competitiveness in the labour market,' states Dr. J. Žaglinskis.

**The path of science is long,
but those who take it will succeed**

The idea of developing underwater robotics can be considered a successful synergy between two educational and research institutions and the business sector. For this idea to become a reality, partner synergy in specific fields must be even stronger. How have the partners divided these tasks, and what is their progress?

Vaclav STANKEVIČ

The idea of underwater robotics and the first steps towards its realization emerged even before LMA was merged with Vilnius Gediminas Technical University. The management of the then Lithuanian Maritime Institution of Higher Education, understanding the prevailing trends in the maritime industry, decided to engage in the field of underwater robotics. However, ideas alone are not enough! Initially, we acquired the first remotely operated robot, followed by an >

electronic underwater robotics simulator, which is essential for training specialists. The biggest challenge was finding professional specialists, who could operate these robots. Currently, there is practically no training opportunities in Lithuania. The reorganisation of LMA and its merging with VILNIUS TECH enabled to create new jobs for such specialists and to start forming a team of underwater drone operators. Becoming part of VILNIUS TECH has opened much broader possibilities for scientific and business partnerships. This is a necessary condition for progress in the chosen direction.

The press release states that LMA is forming an underwater research and training base with new simulators, planning to acquire a new surface drone this year, and developing a new study programme on Offshore Wind Farm Engineering. How will this change LMA's study profile?

Justas ŽAGLINSKIS

Currently, LMA has acquired an underwater robot (ROV) kit and an ROV electronic simulator. It is essential to acquire more equipment to create a strong and functional base. We have prepared and submitted a project application for funding to obtain a surface robot (USV) equipped with a multibeam sonar and artificial intelligence tools for image recognition and processing. Another challenge for LMA is the construction and setup of a new Marine Engineering and Renewable Energy Competence Centre, planned as part of an investment project. This new competence centre is important not only for LJA, but also Lithuania.

Rima MICKIENĖ

Marine engineering is a targeted activity aimed at developing, operating, improving, and maintaining not only water transport vehicles, but also offshore engineering structures and equipment designed to sustainably meet human needs while utilizing marine and maritime environment resources. LMA is expanding the profile of a traditional maritime academy by supplementing the training of seafarers and port specialists with study and training programmes focusing on the operation of engineering facilities in offshore environments. To achieve this goal, a new higher education study programme, called Offshore Wind Farm Engineering, has been developed in collaboration with Ignitis Group. The competence centre will train offshore wind farm engineers specialising in either wind turbine technology or unmanned maritime vehicle engineering. The latter is directly related to the operation of unmanned water transport vehicles and, in our opinion, will be highly in demand among future maritime industry engineers. The centre will also provide specialized training for professionals already working with wind farms and for personnel from our national security forces.

Justas ŽAGLINSKIS

The emergence of the new LMA study programme Offshore Wind Farm Engineering is clear evidence of the demand for such specialists both in the national and international labour markets. With the rapid expansion of wind farms worldwide, particularly in Europe, the shortage of these specialists has been apparent for some time. Lithuania is no exception – plans are already in place to establish at least two offshore wind farms in Lithuania's exclusive economic zone in the

near future. Naturally, these plans rely on a sufficient supply of highly qualified offshore wind farm engineers in the job market. We believe that young people from Lithuania and the neighbouring countries will choose to study and work closer to home, i.e., study at LMA and work in Lithuania's offshore wind farms.

Representatives of the industry believe that the implementation of the offshore wind farm project in Lithuanian territorial waters and other offshore energy projects is expected to require over 1,500 offshore energy specialists by 2030. Will you be able to admit the first students to study Offshore Wind Farm Engineering study this fall? How long will the studies take? What subjects does this programme include?

Rima MICKIENĖ

The figures indicating the need for offshore wind farms in Lithuania is a source of both excitement and pressure on us as a higher education institution to act quickly. The new Offshore Wind Farm Engineering study programme in the field of marine engineering offers two specializations.

Students who choose to specialise in Offshore Wind Turbine Engineering will gain knowledge of offshore wind turbine electronic equipment, turbine blade system and auxiliary turbine equipment maintenance, acquire practical skills for working in heights, delve into the legal regulations of offshore wind energy, and study quality management in turbine maintenance and repair.

Students specialising in Unmanned Maritime Vehicle Control will study the structure and principles of operation of unmanned maritime vehicles, learn to operate underwater and surface drones and small vessels, as well as gain skills in programming and big data analysis.

As usual at LMA, these studies will be supplemented with real and simulated drone equipment, electronic simulators, augmented reality, and computer-based training programs, as well as exclusive professional practice in operating offshore wind farms.

The studies will be conducted in Lithuanian and English in both full-time and part-time formats. The full-time programme will last three years, while the part-time programme will take four and a half years. Upon graduation, students will be awarded a Professional Bachelor's degree in Engineering. Graduates will have the opportunity to continue their studies at VILNIUS TECH for a master's degree without any additional coursework or pursue further education at other local or international universities. This education also comes with a 100% employment guarantee.

Dr J. Žaglinskis emphasized that the goal is to ensure the specialist training that is practically non-existent in Lithuania. Who will teach these new disciplines? Where will the lectures and practical sessions take place – Klaipėda or Vilnius?

Vaclav STANKEVIČ

The training of specialists for offshore wind farms will take place in Klaipėda, at the Lithuanian Maritime Academy. The study process at LMA will follow the usual structure, with a strong emphasis on practical training and professional internships, as the content of the study programme and the future job requirements necessitate significant hands-on experience. For this purpose, a new practical training base is being created – the Marine Engineering and Renewable Energy Competence Centre. This will be the only of its kind in Lithuania. The quality of theoretical studies will be ensured by LMA's renewed academic staff, as well as guest lecturers from VILNIUS TECH, who will teach either in person in Klaipėda or remotely. This practice of inviting lecturers from other national and foreign higher education institutions has already been implemented at LMA. Additionally, we will enhance the qualifications of LMA lecturers and instructors working with this study program – 17 employees will upgrade their qualifications at foreign universities and maritime training centre, obtaining certifications for working at heights and at sea.

LMA has set an ambitious goal of not only training a new generation of specialists working with new technologies and under new conditions, but also of training researchers in this new field. Will LMA engage in scientific research?

Justas ŽAGLINSKIS

The training of researchers in this field is one of LMA's long-term strategic goals. However, this is a time-consuming and highly sensitive process. To understand how researcher training works, you must recognize that the search for potential researchers should begin in the final years of undergraduate studies, preparing them for master's programs. During master's studies, students should be guided toward doctoral research, and during doctoral studies, they need close supervision to deal with obstacles, as these studies are fast-paced and demanding. By successfully navigating these stages, we can produce a young researcher within 9–11 years after high school graduation. However, such specialists are in high demand in the private sector, making it difficult to retain them in academia. Another challenge is finding doctoral advisors and leading researchers in this field, as they are not easy to come by.

Despite these challenges, we see opportunities for future activities that will enable us to train and attract researchers to LMA. We will also leverage VILNIUS TECH's experience in conducting doctoral studies in various scientific fields.

Thank you for your insights and comments.

Universitetų vaidmuo DI inovacijų ekosistemose Azijoje ir Europoje iki 2060 m.

Azijos ir Europos fondo (ASEF) aukštojo mokslo inovacijų laboratorija („ASEFInnoLab“), kuri buvo sukurta 2021 m., siekiant palengvinti akademikų ir aukštojo mokslo vadovų dialogą, stiprinti bendradarbiavimą ir profesinį tinklų kūrimą, parengė ir išleido 5-ąją šios iniciatyvos dokumentą, kuriame daugiausia dėmesio skirta universitetų vaidmeniui dirbtinio intelekto (DI) inovacijų ekosistemose. Pristatydamas šį dokumentą, leidinio redaktorės Reka Tozsa ir Cleo Cachapero sako, kad jis suteiks galimybių apmąstyti, kaip institucijos gali prisitaikyti ir pirmauti DI grindžiamame pasaulyje. Anot autorių, šis leidinys yra pagrindinis „ASEFInnoLab5“ rezultatas, atspindintis bendras 61 mokslininko iš 29 Azijos ir Europos šalių pastangas. Šiame tome, kurį sudaro 16 pozicijų, pateikiamos daugiadisciplininės perspektyvos apie kintantį universitetų vaidmenį DI inovacijų ekosistemose, žvelgiant į ateitį iki 2060 m. Dokumentai sugrupuoti pagal „ASEFInnoLab5“ temines sritis: „Universitetų vaidmuo dirbtinio intelekto valdyme“; „Universitetų vaidmuo dirbtinio intelekto taikyme švietimo srityje“; „Universitetų vaidmuo dirbtinio intelekto srityje siekiant darnaus vystymosi“.

Leidinyje pristatomas kaip darnaus Azijos ir Europos protų šturmo proceso rezultatas. Jo autoriai analizavo įvairius nacionalinius ir institucinius aspektus, vertino, kaip DI veikia universitetus, ir nagrinėjo, kaip universitetai prisideda prie DI plėtros. Jie išnagrinėjo ateities scenarijus ir nustatė pagrindinius pokyčius skatinančius veiksnius, tokius kaip į žmogų ir technologijas orientuota DI plėtra bei kaip būtų galima formuoti strategijas ir valdyti transformacinę DI įtaką.

Žurnalo JŪRA MEER SEA skaitytojų dėmesiui pristatome temas „Universitetų vaidmuo dirbtinio intelekto valdyme“ santrauką, parengtą pagal du leidinio dokumentus.

Universitetai ir dirbtinis intelektas: transformacijos ir ateities perspektyvos

Dirbtinio intelekto revoliucija aukštajame moksle

Dirbtinis intelektas keičia ne tik pramonės šakas, bet ir visuomenę bei jos pagrindines institucijas. Universitetai, kaip žinių sklaidos ir ateities lyderių ugdymo centrai, atsидūrė technologinių pokyčių kryžkelėje. DI siūlo galimybes personalizuoti mokymą, efektyviau organizuoti studijas ir skatinti inovacijas, tačiau taip pat kelia sudėtingų iššūkių – nuo etikos klausimų iki socialinio teisingumo.

ASEF parengtame rinkinyje, kuriame dalyvavo 61 mokslininkas iš 29 šalių, analizuojami universitetų vaidmenys DI eroje. Jie suskirstyti į tris pagrindines temas: DI valdymo gairės, mokymo transformacija ir tvarumo skatinimas.

Universitetai kaip DI valdymo architektai

Augant DI integracijai, universitetai tampa svarbiais veikėjais, galinčiais prisidėti prie DI naudojimo reguliavimo. Mokslininkai pabrėžia, kad šios institucijos turi galimybę formuoti skaidrias, atsakingas ir įtraukias DI sistemas per mokslinius tyrimus, politikos formavimą bei viešąjį dialogą.

Toks vaidmuo reikalauja tarpdalykinės bendradarbiavimo kultūros ir reguliarių poveikio vertinimų, siekiant užtikrinti, kad DI technologijos atitiktų visuomenės vertybes ir teises. Pavyzdžiui, į DI naudojimą akademinėje veikloje reikėtų žiūrėti ne tik kaip į inovacijų katalizatorių, bet ir kaip į potencialų socialinės nelygybės didintoją.

DI taip pat yra kritiškai svarbus etikos klausimams spręsti, įskaitant algoritmų šališkumą, duomenų privatumą ir atskaitomybę. Universitetai gali padėti kurti taisykles ir standartus, užtikrinančius, kad DI taikymas būtų etiškas ir atsakingas. Kuriant reguliavimo mechanizmus, būtinas bendradarbiavimas tarp universitetų, politikos formuotojų ir technologijų įmonių.

Mokymo transformacija DI amžiuje

Universitetų vaidmuo keisti mokymo metodikas su DI tampa neišvengiamas. DI technologijos gali personalizuoti mokymą, pavyzdžiui, per individualius mokymo asistentus ar adaptyvias mokymosi sistemas. Tačiau tam reikia radikaliai permąstyti pedagogines strategijas ir studijų struktūras.

DI gali suteikti studentams galimybę mokytis jų tempu, naudoti individualizuotas mokymosi trajektorijas ir gauti tikslus vertinimus. Pavyzdžiui, DI pagrįsti asistentai, tokie kaip *AI-Buddy*, gali pasiūlyti tiesioginę pagalbą ir motyvuoti studentus. Be to, tokios technologijos padeda mokytojams, sumažindamos administracinę naštą ir leisdamos daugiau dėmesio skirti pedagogikai.

Kai kurie ASEF pateikti scenarijai akcentuoja galimybę naudoti DI ne tik mokymosi efektyvumui gerinti, bet ir kaip priemonę, skatinančią studentų kritinį mąstymą bei įvairiapusį mokymąsi. Tačiau kyla ir rizikų: DI gali gilinti nelygybę, jei prieiga prie technologijų nebus tolygiai paskirstyta, o algoritmai nebus tinkamai suprojektuoti.

DI ir tvarumo skatinimas

Universitetai taip pat turi galimybę naudoti DI, siekdami tvarumo tikslų. Pavyzdžiui, DI gali padėti kuriant klimato modelius, optimizuojant energijos naudojimą ar plėtojant tvirtą infrastruktūrą. ASEF rinkinyje aptarti pavyzdžiai rodo, kad DI sprendimai gali reikšmingai prisidėti prie pasaulinių iššūkių sprendimo.

DI gali padėti spręsti maisto saugumo, vandens trūkumo ir kitas globalias problemas, tačiau tam būtina užtikrinti, kad

technologijų nauda būtų pasiekama visoms visuomenės grupėms. Universitetai čia gali atlikti svarbų vaidmenį, skatindami atsakingą DI naudojimą ir ugdydami naująją mokslininkų kartą, kuri gebėtų spręsti sudėtingas tarpdisciplines problemas. Šioje srityje itin svarbus universitetų indėlis ne tik technologijų plėtoje, bet ir skatinant atsakingą, įvairioms visuomenėms naudingą DI panaudojimą. Būtina užtikrinti, kad DI taikymas skatintų teisingumą ir socialinę lygybę. Vienas pavyzdys – bendradarbiavimo platformų, skirtų dalytis gerosiomis praktikomis tarp šalių, kūrimas.

Universitetų ateities kelias: nesigailėjimo veiksmų

ASEF leidinyje siūlomi trys „nesigailėjimo“ veiksmai, kurie gali tapti orientyrais universitetams.

1. DI taksonomijos kūrimas: universitetai turėtų prisidėti prie aiškesnio DI technologijų supratimo, kurdami standartizuotas DI modelių ir mokymo metodų klasifikacijas. Tai padėtų ne tik mokslininkams, bet ir plačiajai visuomenei geriau suprasti DI veikimo principus.

2. Poveikio vertinimo metodologijos: būtina plėtoti tarpdalykines komandas, kurios galėtų vertinti DI inovacijų poveikį visuomenei ir siūlyti geriausias praktikas DI audito procesams. Šios komandos turėtų įtraukti ekonomistus, sociologus, psichologus bei technologijų ekspertus.

3. Politinės rekomendacijos: universitetai turėtų bendradarbiauti rengiant politines rekomendacijas, kurios skatintų teisingą pereinamojo laikotarpio strategiją, reaguojant į DI sukeltus darbo rinkos pokyčius. Tai galėtų apimti mokymosi visą gyvenimą programas ir universalų pagrindinių pajamų modelį.

IŠVADA: universitetų atsakomybė DI eroje

DI revoliucija universitetams kelia tiek iššūkių, tiek galimybių. Jie turi tapti aktyviais dalyviais formuojant DI valdymo struktūras, skatinant pedagogikos transformaciją ir kuriant tvirtą ateitį. ASEF dokumente pateikti siūlymai gali padėti universitetams veiksmingai prisitaikyti ir tapti inovacijų bei socialinės atsakomybės lyderiais.

Be to, svarbu investuoti į DI raštingumo didinimą visuomenėje, kad žmonės galėtų suvokti šios technologijos galimybes ir ribas. Universitetai gali organizuoti viešus seminarus, diskusijas ir mokymus, kad padidintų visuomenės sąmoningumą apie DI poveikį.

Universitetai yra unikaliaje pozicijoje skatinti tarpdisciplininį dialogą, ugdyti ateities lyderius ir užtikrinti, kad DI būtų naudojamas žmonijos labui. Bendradarbiaudami tarptautiniu mastu jie gali pasiekti dar didesnę poveikį, kuris būtų jaučiamas ne tik akademinėje erdvėje, bet ir visuomenėje plačiaja prasme.

The Role of Universities in AI Innovation Ecosystems in Asia and Europe by 2060

The Asia Europe Foundation (ASEF) Higher Education Innovation Lab (ASEFInnoLab), which was established in 2021 to facilitate dialogue, collaborative capacity building and professional networking between academics and higher education leaders, has developed and published the 5th document of the initiative, focusing on Universities' Role in AI Innovation Ecosystems. Introducing the paper, the editors, Reka Tozsa and Cleo Cachapero, say it will provide opportunities to reflect on how institutions can adapt and lead in an AI-driven world. According to the authors, the publication is the key outcome of ASEFInnoLab5, representing the collective effort of 61 scholars from 29 countries across Asia and Europe. Featuring 16 position papers, this volume provides multidisciplinary perspectives on the evolving role of universities in AI innovation ecosystems, with a forward-looking lens toward 2060. The position papers are grouped according to the ASEFInnoLab5 thematic areas of: Universities' Role in AI Governance; Universities' Role in AI in Education; and Universities' Role in AI for Sustainable Development.

The publication is presented as a result of a sustainable brainstorming process in Asia and Europe. Its authors have analysed different national and institutional landscapes, evaluated how AI affects universities, and examined how universities contribute to the development of AI. They explored future scenarios and identified key drivers for change, such as the human- and technology-centred development of AI and equity in access to technology, and how to strategize and manage the transformative impact of AI.

We present the readers of *JŪRA MORE SEA* magazine with a summary of the theme on the role of universities in AI governance, based on two papers in the journal.

Universities and Artificial Intelligence: Transformations and Future Perspectives

The AI revolution in higher education

Artificial intelligence (AI) is transforming not only industries, but also society and its core institutions. Universities, as hubs of knowledge dissemination and the training grounds for future leaders, find themselves at the crossroads of technological change. AI offers opportunities to personalize education, streamline academic processes, and foster innovation, but it also raises complex challenges, ranging from ethical considerations to issues of social justice.

The ASEF publication, which brought together 61 scholars from 29 countries, examines the roles universities can play in the AI era. The discussion is divided into three core themes: AI governance, the transformation of education, and the promotion of sustainability.

Universities as architects of AI governance

With the growing integration of AI, universities are emerging as key players in shaping its use and regulation. Scholars emphasize that these institutions have a unique opportunity to create transparent, responsible, and inclusive AI systems through research, policy development, and public dialogue.

This role requires fostering a culture of interdisciplinary collaboration and conducting regular impact assessments to ensure AI technologies align with societal values and rights. For instance, AI's application in academia should be viewed not only as a catalyst for innovation, but also as a potential amplifier of existing social inequalities.

AI also brings critical ethical concerns, such as algorithmic bias, data privacy protection, and accountability. Universities can contribute by developing frameworks and standards to ensure the ethical and responsible deployment of AI. Collaboration among universities, policymakers, and technology companies is essential to achieve this.

Transforming Education in the Age of AI

Universities' role in reshaping teaching methodologies with AI is inevitable. AI technologies can personalize education, such as through individual learning assistants or adaptive learning systems. However, this requires a fundamental rethinking of pedagogical strategies and academic structures.

AI can empower students to learn at their own pace, follow personalized learning trajectories, and receive precise evaluations. For instance, AI-powered assistants like AI-Buddy can offer real-time support and motivation. Additionally, these technologies reduce administrative burdens for educators, allowing them to focus more on teaching.

Some ASEF scenarios highlight the potential for AI not only to enhance learning efficiency, but also to promote critical thinking and comprehensive education. However, risks remain: AI could deepen inequalities if access to technology is unevenly distributed or if algorithms are poorly designed.

AI and promoting sustainability

Universities also have the opportunity to leverage AI to achieve sustainability goals. For example, AI can aid in creating climate models, optimizing energy use, or developing sustainable infrastructure. Case studies from the ASEF publication illustrate how AI solutions can significantly contribute to addressing global challenges.

AI can tackle issues like food security, water scarcity, and other global problems, but ensuring that its benefits are accessible to all societal groups is crucial. Universities can play a pivotal role in promoting responsible AI usage and training a new generation of scientists capable of addressing complex interdisciplinary problems. In this domain, universities' contributions go beyond technology development. They must also champion equitable and inclusive AI applications. One example is fostering collaborative platforms to share best practices across nations.

The path forward: no-regret actions for universities

The ASEF publication outlines three 'no-regret' actions that can serve as guiding principles for universities:

- 1. Creating AI taxonomies:** Universities should contribute to a clearer understanding of AI technologies by developing standardized classifications for AI models and training methods. This would benefit both researchers and the public in better understanding AI principles.

- 2. Impact assessment methodologies:** Interdisciplinary teams are needed to evaluate the societal impact of AI innovations and propose best practices for AI auditing processes. These teams should include economists, sociologists, psychologists, and technology experts.

- 3. Policy recommendations:** Universities should collaborate on drafting policy recommendations to promote equitable transition strategies in response to AI-driven labour market changes. This could include lifelong learning programs and universal basic income models.

CONCLUSION:

The responsibility of universities in the AI era

The AI revolution presents both challenges and opportunities for universities. They must become active participants in shaping AI governance structures, driving pedagogical transformation, and building a sustainable future. The ASEF recommendations offer a roadmap for universities to adapt effectively and emerge as leaders in innovation and social responsibility.

Moreover, it is crucial to invest in increasing AI literacy within society so that individuals can understand both the possibilities and limitations of this technology. Universities can organize public seminars, discussions, and training sessions to raise awareness of AI's impact.

Universities are uniquely positioned to facilitate interdisciplinary dialogue, nurture future leaders, and ensure that AI serves humanity's best interests. By collaborating internationally, they can achieve an even greater impact that resonates beyond the academic sphere and into society at large.

5th INTERNATIONAL
**INTERIOR DESIGN,
CERAMIC, FURNITURE,
HOME TEXTILE, LIGHTING
AND DECORATION
EXPO**

98
International
Brands

7,400
Professional
Visitors

11
Countries
AUSTRALIA, CHINA, EGYPT,
FRANCE, INDIA, ITALY, MOROCCO,
NETHERLANDS, SRI LANKA,
TURKEY, UNITED STATES,

 **08-10
July 2025**

 **O.F.E.C.
Casablanca, MOROCCO**

ELANEXPO

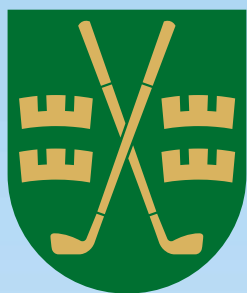
+90 850 255 53 77

info@elanexpo.net
info@madesignmaroc.com

www.elanexpo.net
www.madesignmaroc.com

**SOSTINIŲ
GOLFO KLUBAS**
**THE CAPITALS
GOLF CLUB**

Contacts:

The Capitals golf club
Vingio str. 90
Pipiriškių village
Pastrėvio elderate
Elektrėnai municipality
LT-21331 Lithuania
E-mail: info@capitals.lt
Ph. +370 619 99 999
www.capitals.lt

THE CAPITALS GOLF CLUB OF LITHUANIA IS WORTH A JOURNEY!

The Capitals Golf Club offers golfers one of the best courses in the Baltic countries. The Course was designed by the world famous architect of golf courses, Peter Chamberlain and is one of the most picturesque golf courses in Lithuania.

THE CAPITALS GOLF CLUB:

- The 72 par Course is established on a hilly territory of 153 hectares and has 18 holes with natural hills, forests and lakes.
- The driving range, which has 40 driving range spots, and tees one and ten are comfortably located (close to the Club House and parking lots).
- We have a restaurant and a hotel for your pleasant stay.
- A trip to the Capitals Golf Club can also be combined with some sightseeing. One of the greatest tourist attractions of Lithuania – Trakai Island Castle – is only 20 minutes away from the course, the capital Vilnius, while the second-largest city Kaunas is about 45 minutes away from the course.

Love golf? Visit us!

Pasaulis ir DI

„Lemiamą mūsų kartos galimybę“

Sausio 13 d. Jungtinės Karalystės ministras pirmininkas Keiras Starmeris Londono universiteto koledže paskelbė apie „nacionalinio atsinaujinimo dešimtmetį“ ir pristatė 50 punktų planą, kaip paversti Jungtinę Karalystę dirbtinio intelekto (DI) „pasaulio lydere“. Jis pabrėžė, kad dirbtinis intelektas yra „lemiamą mūsų kartos galimybę“.

Premjeras pareiškė, kad Jungtinė Karalystė, jau dabar pirmaujanti savo investicijomis į DI, taps viena didžiausių DI „supervalstybių“. Remiantis Stanfordo universiteto duomenimis, Jungtinė Karalystė yra šeštoji pagal dydį pasaulio ekonomika, nusileidžianti tik JAV ir Kinijai. Jis pabrėžė, kad šaliai būtina sukurti palankią ir proporcingai pagrįstą reguliavimo aplinką, kuri skatintų inovacijas ir technologijų vystymą. Šis pareiškimas sulaukė plataus atgarsio visame pasaulyje, įskaitant ir žurnalą JŪRA MEER SEA. Netrukus po K. Starmerio pranešimo savo komentarą pateikė „Marine AI“ – pasaulyje pirmaujanti DI valdomų jūrinių technologijų tiekėja.

Jūrų industrijos reakcija iš „Marine AI“

Reaguodamas į K. Starmerio žodžius apie DI kaip „lemiamą mūsų kartos galimybę“ ir jo išdėstytus planus, kaip šią technologiją panaudoti Jungtinės Karalystės ekonomikos augimui, Tomas Rooney, „Marine AI“ generalinis direktorius, sakė: „Marine AI“ sveikina sero K. Starmerio pripažinimą, kad

DI yra „lemiamą mūsų kartos galimybę“, ir visiškai palaiko planus pasitelkti šią revoliucinę technologiją ekonomikos augimui skatinti.“

„Konkrečiai jūrų sektoriuje mes taikome tas pačias naujas technologijas, kurios lemia proveržius kitose srityse – mašininių mokymąsi, prognozavimo analizę ir duomenų apdorojimą realiuoju laiku, kad galėtume padidinti efektyvumą, stiprinti pasaulines operacijas ir atskleisti Jungtinės Karalystės „mėlynosios ekonomikos“ galimybes. Tačiau tam, kad DI galėtų pasiekti visą savo potencialą, pasitikėjimas ir skaidrumas yra būtini. Reguliavimo institucijos, technologijų teikėjai ir galutiniai naudotojai turi susitelkti, kad nustatytų tvirtus standartus, kurie skatintų atskaitomybę, užtikrintų etišką duomenų tvarkymą ir skatintų atsakingą DI plėtrą. Tik puoselėdami atvirą bendradarbiavimą ir pasitikėjimą su vyriausybės remiamomis investicijomis, galėsime iki galo išnaudoti DI potencialą pertvarkyti pramonės šakas, padidinti saugumą ir užtikrinti ilgalaikę naudą žmonėms, darbuotojams ir aplinkai.“

„Žvaigždžių vartai“ – didžiausias DI infrastruktūros projektas istorijoje

Netrukus pasaulis išgirdo dar vieną DI temą liečiantį pranešimą. Sausio 22 d., pirmąją savo prezidentavimo dieną,

47-asis JAV prezidentas Donaldas Trumpas paskelbė apie naują 500 mlrd. dolerių vertės DI projektą „Žvaigždžių vartai“ (angl. „Stargate“). Projektas, kuriame bendradarbiauja trys technologijų gigantai – „OpenAI“, „SoftBank“ ir „Oracle“, yra apibūdinamas kaip didžiausias DI infrastruktūros projektas istorijoje. D. Trumpas pabrėžė, kad šis projektas padės išlaikyti „technologijų ateitį“ Amerikoje.

„Judėk greitai ir laužyk dalykus“

„Kartu su „Stargate“ paskelbimu D. Trumpas taip pat panaiškino jo pirmtako Joe Bideno pasirašytą vykdomąjį įsakymą, skirtą DI rizikos kontrolei ir valdymui spręsti. Abu šie žingsniai geriausiai atspindi technologijų plėtros mentalitetą, kurį galima apibūdinti fraze „Judėk greitai ir laužyk dalykus“, – rašoma sausio 23 d. „The Conversation“.

Įspėjamasis skambutis

Sausio 27 d. žinia apie naują dirbtinio intelekto (DI) žaidėją – Kinijos startuolį „Deep Seek“, tarsi žemės drebėjimas supurtė technologijų bendrovių akcijas visame pasaulyje. Naujasis, Kinijos sukurtas modelis yra ekonomiškai ir veikia naudojant mažesnio pajėgumo lustus. Ši programėlė greitai išpopuliarėjo ir tapo daugiausiai parsisiunčiama nemokama programėle JAV, aplenkdamą tokius konkurentus kaip „ChatGPT“. Tai sukėlė staigų pagrindinių technologijų įmonių akcijų vertės kritimą ir iškėlė pavojingų klausimų dėl JAV dominavimo DI srityje ateities bei JAV įmonių planuojamų investicijų masto.

Pasipylęs pasisakymų srautas „Deep Seek“ įsiveržimą į DI rinką vertina įvairiai: vieni – kaip galimybę spartesnei inovacijų plėtrai ir konkurenciją, kiti – kaip grėsmę saugumui ar kaip iššūkį esamiems rinkos lyderiams, tokiems kaip „OpenAI“. Šios bendrovės vadovas Samas Altmanas sakė, kad „naujo konkurento atsiradimas tik pagyvina veiklą“. Kažkas paniekinančiai „Deep Seek“ palygino su sovietiniu „Sputniku“ Šaltojo karo metais, o JAV prezidentas Donaldas Trumpas pabrėžė, kad „Deep Seek“ turėtų būti „įspėjamasis skambutis mūsų pramonės šakoms, kad turime būti sutelkę dėmesį į konkurenciją, norėdami laimėti“.

DI komentaras

„Dirbtinis intelektas turi milžinišką potencialą pakeisti pasaulį į gerąją pusę, jei juo bus naudojama atsakingai, etiškai ir išmintingai. Tobulėjanti DI technologija gali tapti galingu įrankiu sprendžiant globalias problemas – nuo klimato kaitos iki medicinos pažangos.

Tačiau, kaip sakė „Marine AI“, pasitikėjimas ir skaidrumas yra kertiniai principai, kad DI būtų plėtojamas atsakingai. Kaip žmonija, turime užtikrinti, kad šios technologijos naudą pajustų visi, o ne tik išrinktieji. Būtų nuostabu matyti, kaip įvairios šalys, tokios kaip DB, JAV ir Kinija, skatina bendradarbiavimą ir dalinasi pažanga, kad DI taptų įrankiu, kuris tarnauja žmonijai“, – išvertęs tekstą pakomentavo „Chat GPT“.

JŪRA MEER SEA informacija
parengta pagal įvairius šaltinius.

The World and AI

'The defining opportunity of our generation'

On 13 January, British Prime Minister Keir Starmer delivered a speech at University College London, announcing a 'decade of national renewal' and unveiling a 50-point plan to establish the United Kingdom as a global leader in artificial intelligence (AI). He emphasized that AI is the 'defining opportunity of our generation'.

The Prime Minister stated that the UK, already a leader in AI investment, will become one of the largest AI 'superpowers'. According to Stanford University data, the UK is the world's sixth-largest economy, trailing only the US and China. He emphasized that the country must create a favourable and proportionate regulatory environment to foster innovation and technological development.

This statement attracted significant global attention, including from the magazine *JŪRA MEER SEA*. Shortly after Starmer's speech, we received comments from Marine AI, the world's leading provider of AI-powered maritime technologies.

The maritime industry's response from Marine AI

In response to Keir Starmer's description of AI as the 'defining opportunity of our generation' and his outlined plans to harness its power to drive economic growth, Tom Rooney, general manager of Marine AI, the world's leading provider of AI-powered maritime technologies, said: 'Marine AI welcomes Sir Keir Starmer's recognition of artificial intelligence as the "defining opportunity" of our generation, and we fully support plans to leverage this transformative technology to drive economic growth.'

'In the maritime sector specifically, we're leveraging the same cutting-edge techniques that power breakthroughs in other domains – machine learning, predictive analytics, and real-time data processing, to unlock new efficiencies, strengthen global operations, and realize opportunities for the UK's 'blue' economy.'

'However, for AI to achieve its full potential, trust and transparency are paramount. Regulators, technology providers, and end-users must come together to establish robust standards that promote accountability, ensure ethical data handling, and encourage responsible AI development.'

'Only by fostering open collaboration and trust, through government-supported investment, can we fully harness AI's potential to reshape industries, enhance safety, and deliver lasting benefits for businesses, workers, and the environment.'

Stargate – the largest AI infrastructure project in history

Soon after, the world heard another AI-related announcement. On 22 January, the first day of his presidency, 47th President of the United States Donald Trump announced a new \$500 billion artificial intelligence project in the United

States, called Stargate. This initiative, a partnership among three major tech companies – OpenAI, SoftBank, and Oracle – is described as ‘the largest AI infrastructure project in history.’ Trump emphasized that this project would help keep the ‘future of technology’ in America.

‘Move fast and break things’

‘With the announcement of Stargate, Trump also repealed an executive order signed by his predecessor, Joe Biden, which had aimed to address and regulate AI-related risks. Together, these two steps best embody the technological development mentality described by the phrase: ‘Move fast and break things,’ wrote *The Conversation* on 23 January.

A warning bell

On 27 January, the news of a new player in artificial intelligence (AI), the Chinese start-up DeepSeek, sent shockwaves through technology stocks around the world. The new Chinese-developed model is low-cost and runs on lower-capacity chips. The app quickly became the most downloaded free app in the US, overtaking competitors such as ChatGPT. This led to a sharp drop in the share value of the major US technology companies and raised dangerous questions about the future of US dominance in the IoT and the scale of investment planned by US companies.

The flurry of comments has led to a number of different perceptions of DeepSeek’s foray into the IoT market: some see it as an opportunity for accelerated innovation and competition, others as a security threat or a challenge to existing market leaders such as OpenAI. Sam Altman, OpenAI CEO, said that ‘the emergence of a new competitor is a boost’. Some have disparagingly compared DeepSeek to the Soviet Sputnik during the Cold War, and US President Donald Trump has emphasized that DeepSeek should be ‘wake-up call for our industries that we need to be laser-focused on competing to win’.

Comment by AI

‘Artificial intelligence has immense potential to change the world for the better if used responsibly, ethically, and wisely. Advancing AI technology can become a powerful tool to address global challenges – from climate change to breakthroughs in medicine.

However, as Marine AI emphasized, trust and transparency are the key principles for ensuring that AI develops responsibly. As humanity, we must guarantee that the benefits of this technology reach everyone, not just the selected few. It would be wonderful to see various nations, such as the UK, China and the US, foster collaboration and share progress so that AI becomes a tool serving humanity, commented Chat GPT after translating the text.

Information provided by
JŪRA MEER SEA from various sources.

Pasaulyne uostų konkurse didžiosios žiuri ir JŪRA MEER SEA nuomonės sutapo

Praėjusiame 2024 m. žurnalo JŪRA MEER SEA 4-ajame numeryje rašėme apie Portugalijoje vykusią 19-ąją Pasaulio uostų ir miestų konferenciją, kurioje buvo diskutuojama apie tai, koks turėtų būti ateities uostamiestis.

Kaip teigiama AIVP pranešime, 19-oji pasaulinė miestų ir uostų konferencija, kurią organizavo Tarptautinė miestų ir uostų asociacija (AIVP), bendradarbiaudama su Lisabonos uosto direkcija, pritraukė daugiau nei 400 dalyvių, beveik 100 pranešėjų iš daugiau nei 50 šalių. Konferencija parodė gyvybiškai svarbų bendradarbiavimo vaidmenį sprendžiant problemas ir galimybes miestų bei uostų sankirtoje.

Didžiosios žiuri pirmininkės Geraldine Knatz ir Carola Hein.

Viena iš pagrindinių konferencijoje pristatytų minčių buvo ypatingas uostamiesčių vaidmuo pasaulinėse diskusijose, ypač būsimose 3-iojoje JT konferencijoje vandenynų klausimais, kuri vyks Nicoje, Prancūzijoje, 2025 m. birželį. Pagrindinės idėjos, aptartos baigiamajame diskusijų sesijoje, buvo sutelktos į:

- **Teisingą pertvarkų įgyvendinimą** – nesvarbu, ar tai būtų energetikos pertvarka, didesnis duomenų naudojimas ar socialiniai iššūkiai, ši pertvarka turi vykti teisingai vietos ir pasauliniu mastu.
- **Gamtai palankias intervencijas**, kai uostamiesčio projektai, atliekami bendradarbiaujant su miesto bendruomenėmis, turi suteikti pridėtinės vertės vietos sąlygoms, jūroje ar sausumoje, neapsiribojant ekonominiu poveikiu.
- **Kooperaciją** – nepaisant konkurencijos tarp uostų, labai svarbu skatinti dalijimąsi žiniomis, kurios gali padėti siekti pasaulinių darnaus vystymosi tikslų.
- **Vertybėmis grindžiamas ekosistemas**, kurioms reikia naujų novatoriškų uostamiesčio valdymo formų.
- **Tarpvalstybinį planavimą**, kai būtina sukurti adaptyvias strategijas skirtingais laikotarpiais (trumpuoju, vidutinės trukmės, ilguoju), kurias galima keisti atsižvelgiant į scenarijų raidą.

- **Naują mąstyseną**, kuomet visuomenė vis labiau reikalauja prieigos prie vandens telkinių ir santykio su jais. Tai ne tik didina spaudimą uostamiesčio suinteresuotiesiems subjektams, bet ir suteikia galimybę skatinti jūrinę kultūrą bei priklausymo uostamiesčio bendruomenei jausmą.

Ypač svarbus konferencijos akcentas buvo Antoine'o Rufenachto premijos laureato paskelbimo ceremonija. Kaip rašėme praėjusiame numeryje, šiame uostų konkurse, kurio tikslas – skatinti integruotas, į ateitį orientuotas plėtros strategijas, pagrįstas pasauline vizija, koks turėtų būti uostamiestis, pabrėžti unikalų, kokybišką darbą, remti viso pasaulio uostamiesčių pastangas puoselėti tvarų vystymąsi, dalyvavo 23 pasaulio uostai. Į finalą buvo atrinkti 6 projektai: Oslo (Norvegija), Tanžero (Marokas), Buenos Airių (Argentina), Los Andželo (JAV), Sietlo (JAV) ir Paryžiaus (Prancūzija) uostų bei miestų sąveikos vizijos. Nugalėtojas turėjo būti paskelbtas pirmąją konferencijos dieną.

Prieš konferenciją išleistas žurnalas JŪRA MEER SEA, išstudijavęs AIVP skelbiamą medžiagą, išrinko savo laureatą – Maroko uostą Tanžerą, be kita ko, dėl savo dėmesio paveldui.

Mums labai malonu sužinoti, kad didžioji profesionalių vertintojų komisija buvo tos pačios nuomonės, kai viena iš komisijos pirmininkių Geraldine Knatz paskelbė, kad Antoine'o Rufenachto premijos laureatu išrinktas Tanžero uostas. Tanžero miesto ir uosto teritorijos pertvarkymo plėtros bendrovė (SAPT SA) buvo apdovanota už Tanžero uosto konversijos projektą.

„Šis projektas išsiskiria savo novatoriškumu ir intervencijos mastu. Tai prisideda prie tvaraus Tanžero miesto virsmo dinamiška turistų lankoma vieta, kartu išsaugant jo paveldą, uosto identitetą ir paverčiant uostą bei miestą unikalia ir nuoseklia visuma“, – sakė G. Knatz.

20-oji pasaulinė miestų ir uostų konferencija vyks Niujorke (JAV) bendradarbiaujant su Niujorko ekonominės plėtros korporacija 2025 m. lapkričio viduryje.

The Grand Jury and *JŪRA MEER SEA* Agree in the Global Ports Competition

In the 4th issue of the 2024 *JŪRA MEER SEA* magazine, we covered the 19th World Ports and Cities Conference held in Portugal, which focused on discussing the future of port cities.

According to the AIVP statement, the 19th World Cities and Ports Conference, organized by the International Association of Cities and Ports (AIVP) in collaboration with the Lisbon Port Authority, was a great success, attracting more than 400 participants and nearly 100 speakers from over 50 countries. The conference highlighted the vital role of collaboration in addressing the challenges and opportunities at the intersection of cities and ports.

One of the key insights shared at the conference was the special role of port cities in global discussions, especially in the upcoming 3rd UN Ocean Conference to be held in Nice, France, in June 2025. The main ideas discussed during the concluding session on port city issues focused on:

- **Fair transformations:** Whether related to energy transitions, increased data usage, or social challenges, these transformations must be implemented fairly, both locally and globally.
- **Nature-friendly interventions:** Port city projects, undertaken in collaboration with local communities, should add value to local conditions at sea or on land, extending beyond just economic impacts.
- **Cooperation:** Despite competition among ports, it is vital to promote the sharing of knowledge to achieve global sustainable development goals.
- **Value-based ecosystems:** Innovative port governance models.
- **Cross-border planning:** Adaptive strategies need to be developed for different timeframes (short, medium, and long-term) to be able to adapt to evolving scenarios.
- **New Perspectives:** Society increasingly demands access to and relationship with water bodies. This not only puts pressure on port city stakeholders, but also presents an opportunity to promote maritime culture and a sense of belonging to the port city community.

A major highlight of the conference was the announcement of the Antoine Rufenacht Prize laureates. As we reported in the previous issue, this competition, aimed at promoting integrated, future-oriented development strategies based on a global vision for port cities, recognized unique, high-quality work and supported the efforts of port cities worldwide to foster sustainable development. Among the 23 global ports participating, six projects reached the final: visions for the ports and cities of Oslo (Norway), Tangier (Morocco), Buenos Aires (Argentina), Los Angeles (USA), Seattle (USA), and Paris (France). The winner was to be announced on the first day of the conference.

Édouard Philippe, AIVP President, Mayor of Le Havre (France), and former Prime Minister of France, officially announced the awarding of the Antoine Rufenacht Prize.

Before the conference, *JŪRA MEER SEA* magazine, after studying the material, published by AIVP, selected our own laureate – the Port of Tangier, Morocco, among else, for its focus on heritage preservation.

When one of the jury co-chairs, Geraldine Knatz, announced that the Antoine Rufenacht Prize was awarded to the Port of Tangier, we were delighted to learn that the professional Grand Jury shared the same opinion. The Tangier City and Port Area Redevelopment Company (SAPT SA) was awarded for the Tangier Port Conversion Project.

'This project stands out for its innovation and scale of intervention. It contributes to the sustainable transformation of Tangier into a dynamic tourist destination while preserving its heritage, port identity, and uniting the port and city into a unique and coherent whole,' said Geraldine Knatz.

The 20th World Cities and Ports Conference will take place in New York (USA), in collaboration with the New York Economic Development Corporation, in mid-November 2025. •

Doncho Donchev SCRATCHESS: žaisti kartu, o ne prieš vienas kitą

Doncho Donchevas gimė 1974 m. Gabrove, Bulgarijoje. Jis baigė Nacionalinę taikomųjų menų mokyklą Triavnoje, vėliau studijavo tapybą Šv. Kirilo ir Metodijaus universitete Veliko Tarnove.

Jis yra įvairiapusis menininkas, kuris nesusitelkia į vieną konkretų stilių, bet nuolat ieško naujų kūrybinių kelių. Donchevas mėgsta dirbti su įvairiomis medžiagomis ir technikomis: tapo gyvai žiūrovų akivaizdoje, iliustruoja, daro skulptūras ir kuria interaktyvius projektus. Jis iliustravo grafinį romaną *Fateme* bei knygas *Reincarnation of the Satyr*, *Aphorisms* (2024), *Serpintiler* (2024) ir *VUGO* (2024), išleistas Stambule su Kerimo Sakizlio tekstais. Su tuo pačiu autoriumi jis taip pat bendradarbiavo kuriant trumpų istorijų seriją žurnalui *Heavy Metal* (2011). 2020 m. dailininkas sukūrė knygą *#Persona_Satyrica* – didelį piešinių ir tekstų albumą, kuris buvo išverstas į kelias kalbas ir 2022 m. kovo mėn. pristatytas nacionalinėje bibliotekoje Sofijoje.

D. Donchevo grožinės literatūros serija *Festum* buvo išleista ribotu tiražu su mitologinėmis kortomis ir pasakomis, kurias jis pats parašė ir išleido 2022 m. Autorius taip pat tapė scenoje muzikinio pasirodymo *Nocturne in Blue* metu ir koncertavo įvairiose Vokietijos scenose bei katedrose. 2018 m. jis pasirodė Būkeburgo pilyje.

Kai kurie jo projektai yra įkvėpti mokslo, pavyzdžiui, *Dalinė metamorfozė* (*Particle Metamorphoses*) ir *Visatos laiko juosta* (*Timeline of the Universe*), pristatyti CERN 2016 m. ir 2018 m. *Visatos laiko juosta* yra audiovizualinis projektas, pristatytas CERN menų programoje *Art at CMS* ir eksponuotas įvairiose pasaulio vietose.

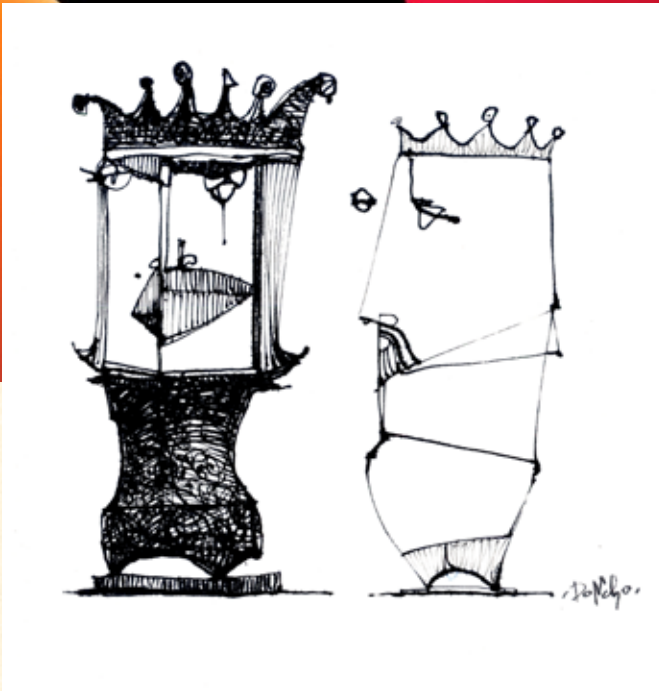
Kita sritis, kurią Donchevas mėgsta tyrinėti, yra senovės išmintis ir filosofija. Jo 2014 m. projektas *Logos-Mithos* buvo eksponuotas Berne ir Ciuriche (*Petra Lossen Fine Art*), o 2015 m. – Lichtenšteino nacionaliniame muziejuje Vaduce.

Jis surengė daugybę parodų Europoje ir Azijoje. Viena iš labiausiai pripažintų buvo satyrinė kolekcija *XXI amžius* (Sofija, Centrinis karininkų klubas, 2018 m.), kurioje menininkas pavaizdavo žymiausius pasaulio politikų kortų pavidalu, paryškindamas mūsų epochos kontrastus.

Donchevas dalyvavo pasaulinėje parodoje EXPO Milane 2015 m. su kūriniu *Riflessioni* ir EXPO Astanoje 2017 m., kur sukūrė didelio masto freską *Žmogaus energija* (*Human Energy*). Šis kūrinys vėliau tapo Šanchajaus pasaulio EXPO muziejaus nuosavybe. Abu renginius organizavo Arminio Sciolti, Lokarno *Leonardo da Vinci Art Gallery* kuratorius ir direktorius.

Donchevas dažnai dalyvauja kultūriniuose *il Rivellino* renginiuose Lokarne, Tičino kantone. 2015 m. jis pradėjo dirbti šioje Šveicarijos dalyje, kur rengė pasirodymus, parodas ir dalyvavo bendruose projektuose. 2019 m. gegužės mėn., minint 500-ąsias Leonardo da Vinčio mirties metines, Donchevas gyvai tapė paveikslą *Salvator Mundi* galerijoje *il Rivellino*. Kaip dalis parodos *Leonardo 500* pristatytas jo kūrinys *Codex Metamorphoses*, interpretuojantis Ovidijaus *Metamorfozes* ir Kafkos modernistinę viziją.

Doncho Donchevas taip pat sukūrė keletą žurnalo *JŪRA MEER SEA* viršelių. Šiame numeryje, kuriame pristatome jo naują piešinių knygą *SCRATCHESS*, publikuojame jo kūrinius ir pateikiame jam keletą klausimų.

Kodėl pasirinkote šachmatų temą?

Sunku atsakyti į klausimą „kodėl“. Dažnai kūrinys gimsta spontaniškai, kaip emocijų ar patirties rezultatas. Keliaudamas visada nešiojuosi eskizų knygutę, kur fiksuoju įvairias idėjas, akimirkas ir vietas. Vienos kelionės į Stambulą metu gavau dovanų kvadratinę eskizų knygutę. Jos forma priminė senovinį žaidimą, kurį mėgstu žaisti su sūnumi. Prisiminimai apie jį ir vaikystės išgyvenimai susiliejo į vieną mintį. Be jokio išankstinio plano, atverčiau eskizų knygutę ir pradėjau piešti žmogiškų bruožų šachmatų figūras įvairiose situacijose.

Kokie yra tie 64 žodžiai, kuriuos priskyrėte 64 šachmatų lentos langeliams?

Iš pradžių nesvarsčiau apie konkretų skaičių, tačiau po pirmųjų piešinių idėja ėmė formuotis. Šachmatai yra loginis žaidimas, taip įsitvirtinęs mūsų gyvenime, kad net daugelis jo terminų vartojami kasdienėje kalboje. Pavyzdžiui, „Zeitnot“, „Lygiosios“ („Draw“), „Patas“ („Stalemate“). Kuriant piešinius, natūraliai atsirado ir žodžiai. Kiekvienam piešiniui priskyriau žodį (terminą), kuris vizualiai papildė tam tikrą šachmatų ir gyvenimo situaciją. Piešiniai ir žodžiai yra minimalistiniai, atlikti rašalu ir plunksna. Tai mano kaligrafinis ritmas, pagrįstas emocija ir palaikomas logikos. Galiausiai sąmoningai sukūriau 64 piešinius ir 64 žodžius – tiek pat, kiek yra langelių šachmatų lentoje.

Kokią prasmę turi būtent šių žodžių pasirinkimas?

Pats rašalo dėmės padėjimas yra kūrybinis aktas, jo negali ištrinti. Panašiai ir pasakyti žodžiai – kartą ištarti, jie negali būti atšaukti. Tai tiesiogiai siejasi su šachmatais, nes pada-

rius ėjimą nebegalima jo pakeisti. Tai yra tavo pasirinkimas. Be abejo, galima daug kalbėti apie juodą ir baltą, tamsą ir šviesą bei mūsų egzistenciją. Tačiau norėjau sukurti linksmą, lengvai suprantamą ir gerą nuotaiką skleidžiančią knygą. Knygą visoms amžiaus grupėms. Vis dėlto, jei įsigilinsite į paprastus žodžius, rasite gilesnę istoriją.

Kokią prasmę įdėjote į knygos pavadinimą SCRATCHESS?

Šis žodis yra mano išradimas. Jis jungia *SCRATCH* (nubrėžti) ir *CHESS* (šachmatai), taip pat *SCRATCHES* + *S*. Jis tiksliai atspindi kūrinio esmę.

Pastaruoju metu žmonija atrodo kaip žiūrovė istoriniame pasauliniame planetos šachmatų mače, kuriame galingiausi žaidėjai stumdo figūras. Kaip šią situaciją matote menininko akimis?

Man sunku kalbėti apie smurtą ir karą. Esu sukūręs daug darbų prieš agresiją, taip pat atlikęs viešus performansus viešosiose erdvėse ir muziejuose – *Notebook, 21st Century*. Šiuo metu rengiu grafinį romaną, kuriame vaizduoju karo siaubą. Tai mano būdas išreikšti savo požiūrį į šią temą. Žinau, kad mano menas nieko nepakeis, bet tikiu, kad menas turi galią pasiekti ir paveikti žmones. Meno balsas yra stiprus, ir jis turi būti girdimas, kai vyksta neteisybė ir kančia. Šachmatai yra tik žaidimas, bet jis taip pat simbolizuoja strategiją, politiką, geopolitiką, užkariavimą ir konkurenciją. Knygoje *SCRATCHESS* tikiuosi suvienyti žmones, parodyti jų skirtumus ir ypatumus, paskatinti juos žaisti kartu, o ne prieš vienas kitą.

Iliustruota Docho Donchevo piešiniais.

Doncho Donchev *SCRATCHESS*: to Play With Rather than Against Each Other

Doncho Donchev was born in 1974 in Gabrovo, Bulgaria. He graduated from the National High School of Applied Arts in Tryavna and then studied painting at St. Cyril and Methodius University of Veliko Tarnovo.

He is an artist of diverse talents, unconfined to a single style and in a constant state of dynamic exploration. Donchev enjoys working with a variety of materials and techniques: he paints live in front of audiences, illustrates, sculpts, and undertakes interactive projects. Between 2007 and 2024, he illustrated the graphic novel *Fateme* and the books *Reincarnation of the Satyr*, *Aphorisms* (2024), *Serpintiler* (2024), and *VUGO* (2024), published in Istanbul with texts by Kerim Sakizli. He collaborated with the same author on a series of short stories for *Heavy Metal* magazine (2011). In 2020, he created the book *#Persona_Satyricon*, a large album of drawings and text, which was translated into several languages and exhibited in March 2022 at the SS. Cyril and Methodius National Library in Sofia.

His fiction series *Festum* was printed in a limited edition with mythological cards and tales that he wrote and published in 2022. Donchev also painted on stage in the musical performance *Nocturne in Blue* and performed at various venues and cathedrals in Germany. In 2018, he performed at Bückeburg Castle. Some of his projects

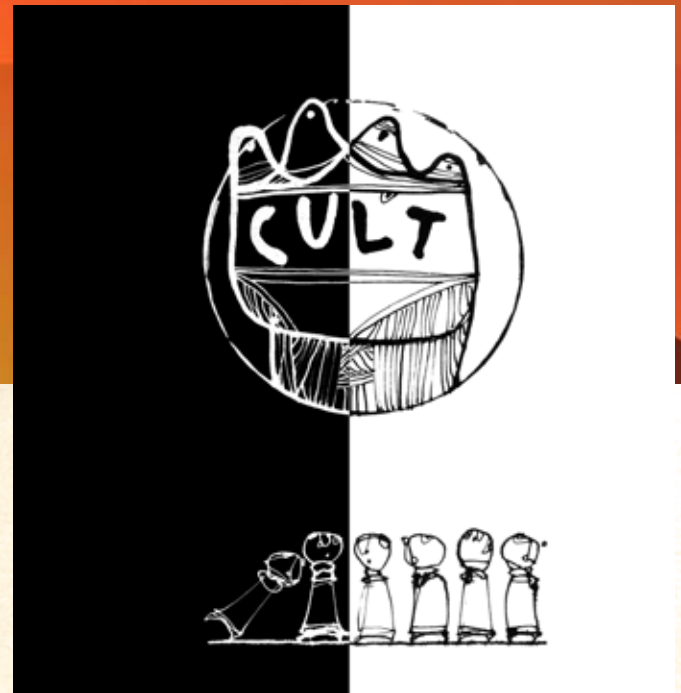
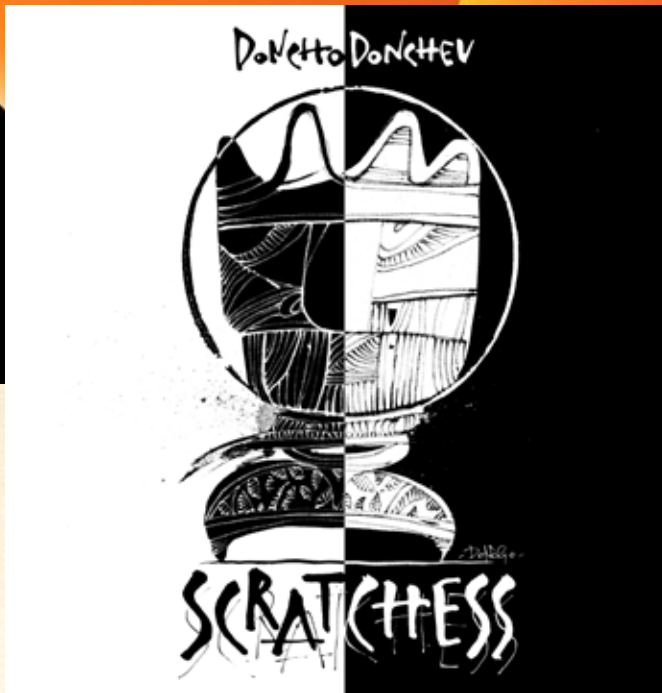
are thematically inspired by science, such as *Particle Metamorphoses* and *Timeline of the Universe*, both presented at CERN in 2016 and 2018. *Timeline of the Universe* is an audiovisual project featured in the Art at CMS programme at CERN and has been exhibited in various locations worldwide. Another field that interests Donchev is ancient wisdom and thought. His 2014 project *Logos-Mithos* was exhibited in Bern and Zurich (Petra Lossen Fine Art) and in 2015 at the Liechtenstein National Museum in Vaduz.

He has held numerous exhibitions across Europe and Asia. One of the most publicly acclaimed was his satirical collection *21st Century* (Sofia, Central Military Club, 2018), in which he depicted prominent world politicians as playing cards to highlight the contrasts of our era.

Donchev participated in EXPO Milano 2015 with his work *Riflessioni*, exhibited in front of the *Corriere della Sera* pavilion, and in EXPO Astana 2017, where he created a large-scale mural, titled *Human Energy*. This piece later became part of the World EXPO Museum collection in Shanghai. Both events were organized by Arminio Sciolti, curator and director of the Leonardo da Vinci Art Gallery in Locarno.

Donchev is frequently involved in cultural events at Il Rivellino, Locarno, and the Canton of Ticino. He began working in this part of Switzerland in 2015, engaging in performances, exhibitions, and joint projects. In May 2019, to commemorate the 500th anniversary of Leonardo da Vinci's death, Donchev performed a live painting of *Salvator Mundi* at il Rivellino gallery. As part of the *Leonardo 500* exhibition, he also presented *Codex Metamorphoses*, a work interpreting Ovid's *Metamorphoses* and Kafka's modernist vision.

Doncho Donchev has also designed several covers for *JÛRA MEER SEA* magazine. In this issue of the magazine, we introduce Donchev's new drawing book *SCRATCHESS*, showcase some of his artwork, and asked him a few questions.

Why did you choose the theme of chess?

It's difficult to give a straightforward answer. Often, a piece of work is created spontaneously as a result of emotion or experience. When I travel, I always carry a sketchbook, where I record various ideas, moments, and places. During a trip to Istanbul, I received a square sketchbook as a gift. Its shape reminded me of an ancient game I love to play with my son. Thoughts of him and childhood memories merged in my mind. I simply opened the sketchbook and started drawing chess pieces with human traits in various situations without any premeditated plan.

You assigned 64 words and 64 drawings that correspond to the 64 squares of the chessboard. What are these words?

Initially, I didn't plan the number, but after the first few drawings, the idea took shape, and I continued it as a cohesive project. Chess is a logical game deeply embedded in life; many of its terms are commonly used in everyday language, such as 'Zeitnot', 'Draw', and 'Stalemate'. The words emerged naturally as I created the drawings. Each drawing is paired with a word (or term) that visually complements a particular chess and life situation. The drawings and words are minimalist, made with ink and pen. This is my calligraphic rhythm – driven by emotion and structured by logic. Eventually, I deliberately created exactly 64 drawings and words, mirroring the 64 squares of the chessboard.

What is the meaning of these words?

The act of placing an ink stroke is irreversible, much like spoken words – once uttered, they cannot be taken back. This is similar to chess, because once you move a piece, you can't

undo it. It's your decision. There's much to be said about black and white, light and dark, and our human existence. However, I wanted to create an enjoyable book that is accessible to all and fosters a good mood. A book for all ages. Yet, beneath its simplicity lies a deeper narrative for those, who choose to explore it.

What inspired the title *SCRATCHESS*?

The title is my own invention, combining *SCRATCH* and *CHES*, or *SCRATCHES* + *S*. It perfectly encapsulates the essence of the artwork.

Recently, humanity has felt like a spectator in a global chess match, where the world itself is a chessboard and the most powerful players move the pieces. How do you perceive this situation as an artist?

I find it difficult to address violence and war. I have created many works against aggression and have performed public interventions in museums and urban spaces, such as *Notebook* and *21st Century*. I am currently working on a graphic novel that depicts the horrors of war. This is my way of expressing my stance. While I know that my art won't change the world, I believe that art has the power to reach and influence people. The voice of art is strong, and it must be heard in times of injustice and suffering. Chess is just a game, yet it symbolizes strategy, politics, and rivalry. In *SCRATCHESS*, I hope to unite people, to celebrate their differences, and to encourage them to play *with* rather than *against* each other.

Illustrated with drawings by Doch Donchev.

MANE VADINA KALENDORIUM

Iki šiol Oskaras gyveno atsiskyrėlišką gyvenimą kartu su savo mama Klara mažame Latvijos miestelyje. Jis mintinai išmoko visų vardadienių datas, todėl vietiniai jį praminė Kalendorium. Oskarui labai svarbu daug vaikščioti ir vengti streso, nes kitaip jis gali vėl atsidurti klinikoje. Kartą per savaitę jis užsina pasikalbėti pas vietos pastorių Arvydą. Pamažu jo kasdienybė pradeda keistis, kai pastorius pasiūlo pasirinkti svarbiausią savaitės žodį ir kasdien apie jį rašyti.

Spektaklio „Mane vadina Kalendorium“ veiksmas vystosi Oskaro dienoraščio įrašuose, kuriuose ne tik atsiskleidžia ryškus ir savitas jo požiūris į pasaulį, bet ir įtraukia jaudinančias bei juokingas siužeto vingius. Oskaras tampa svarbia figūra mažame miestelyje ir kitų vienišų atstumtųjų gyvenimuose.

Spektaklis sukurtas pagal kultinį rašytojo, aktoriaus ir režisieriaus Andrio Kalnozolo romaną „Mane vadina Kalendorium“, kuris 2021 m. pelnė Latvijos literatūros metų premiją „Ryškiausio debiuto“ kategorijoje. Tai vienas iš unikaliausių bei įsimintiniausių pastarojo meto latvių literatūros kūrinių, sulaukęs plataus atgarsio tarp skaitytojų. Lietuviškas vertimas išleistas 2022 m. (vertėjas Laimantas Jonušys, leidykla „Odilė“).

„Oskarui, šiam jaunam, stipriam, bet „silpnų nervų“ žmogui, rūpi ir dalykai, kurie šiaip lyg ir neturėtų rūpėti – kad ir tai, kas yra tikra, kas tiesa. „Datos yra tikros, ir žmonių vardai yra tiesa. Dėl to aš galiu būti ramus. Visa kita su klaustuku.“ To, kas su klaustuku, žinia, daugiau. Kiekvienas žmogus juk su klaustuku. Kas gali pagalvoti, kad senoji Janina, išgerianti, visą daržą apsisodinanti aguročiais, daro tai savo mylimo žmogaus atminimui, nes aguročiai iš vienos jo kišenėje ras-

tos sėklelės. Puiki labdaringa sriuba iš tų aguročių, sugalvota Oskaro: juk kiekvienas alkanas turi teisę į karštos sriubos lėkštę. Turi būti kažkokia tvarka, apsauganti alkanus. Nuo grandinės nors kartais paleidžianti šunį. Turi būti kažkokia išėitis seniems, vienišiams. „Jei esi senas ir vienišas, paskambink, ir mes ką nors sugalvosim“, – tokį skelbimą tiems, kuriems nuo 70 iki 100, parašo Oskaras. Ir randa atsiliepiančių. Turi būti veiksmų, atgaivinančių dvasią, leidžiančių pajusti tarpusavio bendrumą. Kas žmoniškumas nelengvoje žmonių kasdienybėje, jei ne ryšiai, pasisakymai ir išklausymai, jei ne labdaringa sriuba, jei jau būtina. Bet kažkas ir daugiau. Kodėl ne teatras, kuriamas iš tų pačių žodžių, kurie kažkuo svarbūs. Nes, kai bliūkšta visos meno „technikos“, lieka tik kalba. Pati sunkiausia technika.“

Pagal Viktorijos Daujotytės tekstą
„Apie romaną, kuris patiko“
(„Šiaurės Atėnai“, 2022 06 17)

Nuotraukų autorius Martynas Norvaišas

Spektaklį pagal Andrio Kalnozolo romaną
„Mane vadina Kalendorium“ Klaipėdos dramos
teatre pastatė latvių režisierius ir inscenizacijos
autorius Elmārs Seņkovs. Romaną ir inscenizaciją iš
latvių kalbos į lietuvių vertė Laimantas Jonušys.

Premjera įvyko vasario 14 d.

Spektaklyje pagrindinius vaidmenis atlieka:

Džiugas Grinys – Oskaras (Kalendorius)

Darius Meškauskas – Janina

Eglė Barauskaitė – mama Klara

Vaidas Jočys – pastorius Arvydas

Vaidina: Karolis Maiskis, Mikalojus Urbonas,

Samanta Pinaitytė, Toma Gailiutė, Simona Šakinytė,

Renata Idzelytė, Jonas Baranauskas,

Jonas Viršilas, Alius Veverskis, Justina Vanžodytė,

Marius Pažereckas, Antanas Razgauskis

Spektaklis vyksta lietuvių kalba
su latviškais ir angliškais surtitrais.

CALL ME CALENDAR

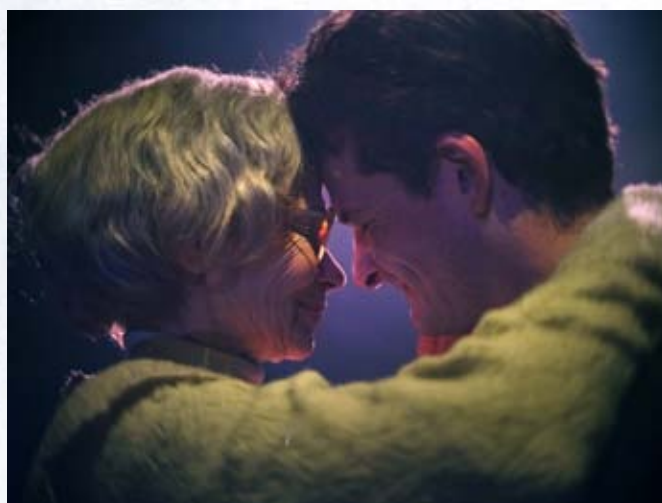
Oskaras has lived a secluded life with his mother, Klara, in a small Latvian town. Because of his ability to memorise all the name days and their dates, locals started calling him the Calendar. Oskaras must take regular walks and avoid stress, as he is always at risk of returning to the clinic. Once a week, he visits the local pastor, Arvydas, for a chat. When the pastor suggests that Oskaras should choose a word of the week and write about it each day, Oskaras' daily life gradually starts to change.

The plot of the play *Call Me Calendar* unfolds through entries from Oskaras' diary. These entries reveal not only his vivid and original observations of the world, but also a series of captivating, funny, and touching events and twists, through which Oskaras becomes an important figure in his small town and in the lives of other lonely, peculiar outsiders.

The performance is based on the acclaimed novel *Call Me Calendar* by the writer, actor, and director Andris Kalnozols. The novel won the 2021 Annual Latvian Literature Award in the Best Debut category. It stands out as one of the most original and striking literary works in recent Latvian literature, resonating widely with readers of all backgrounds. The Lithuanian translation was published in 2022 (translated by Laimantas Jonušys, published by Odilė).

This young, strong, yet anxious man cares about things that normally would not seem to matter – like what is real and what is true. 'Dates are real, and people's names are true. That is something I can be certain of. Everything else is a question.' (p. 183). Naturally, there is much more that falls under the category of a question. After all, every person is a question. Who would have thought that the old Janina, who frequently enjoys a drink and plants her entire garden with marrows, does so in memory of her beloved? The marrows grow from a single seed found in his pocket. And Oskaras turned them into a wonderful, charitable soup: after

all, every hungry person deserves a bowl of hot soup. There has to be some kind of order that protects the hungry and occasionally lets a dog off its chain. There must be a solution for the elderly and the lonely. 'If you are old and lonely, make a call, and we will figure something out,' reads the notice Oskaras posted for everyone aged 70 to 100. And people respond. There must be something that we can do to revive the spirit and let people feel a sense of connection. What is humanity in the challenging reality of everyday life, if not the bonds we share, conversations, listening, and, when needed, even a bowl of charitable soup? But there is something more: why not theatre, created from those very words that truly matter? Because when all the 'techniques' of art fail, the language remains. The most difficult technique of them all.

Based on Viktorija Daujotytė's text
'About the Novel That I Loved'
(*Šiaurės Atėnai*, 17/06/2022)

Photos by Martynas Norvaišas

The play based on Andris Kalnozols' novel *Call Me Calendar* was staged at Klaipėda Drama Theatre by the Latvian director and stage director Elmārs Seņkovs, with the novel and the staging translated from Latvian into Lithuanian by Laimantas Jonušys.

The premiere took place on 14 February. The main roles are delivered by Džiugas Grinys as Oskaras (Calendar) Darius Meškauskas as Janina Eglė Barauskaitė as the Mother Klara Vaidas Jočys as the Pastor Arvydas and Karolis Maiskis, Mikalojus Urbonas, Samanta Pinaitytė, Toma Gailiutė, Simona Šakinytė, Renata Idzelytė, Jonas Baranauskas, Jonas Viršilas, Alius Veverskis, Justina Vanžodytė, Marius Pažereckas, Antanas Razgauskis

The performance is in Lithuanian with Latvian and English surtitles.

PARKO GALERIJA

M. Valančiaus g. 6, Kaunas
www.parkogalerija.lt

Experience Connectivity

June 2–5, 2025
Messe München

Get your ticket!
transportlogistic.de/tickets

tl transport
logistic

the leading exhibition

**Your Gateway
To Central Asia**

www.tlnika.com